

Som bestilt

Evaluering av spesielle rettshjelptiltak

Oxford Research er et nordisk analyseselskap. Vi dokumenterer og utvikler kunnskap gjennom analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger. Vi kombinerer vitenskapelige arbeidsmetoder med kreativ idéutvikling for å tilføre våre kunder ny kunnskap. Vårt spesialfelt er analyser og evalueringer innen nærings- og regionalutvikling, forskning og utdanning samt velferds- og utdanningspolitikk.

Oxford Research har kontorer i Kristiansand, Stockholm, København, Kotka og Brussel og retter sitt arbeid mot det nordiske og det europeiske markedet.

Se www.oxford.no for mer informasjon om selskapet

Forsidebilde: <http://www.flickr.com/photos/controlarms/5861481206/>.

Oxford Research:

SVERIGE

Oxford Research AB
Box 7578
Norrlandsgatan 12
103 93 Stockholm
Telefon: (+46) 702965449
office@oxfordresearch.se

FINLAND

Oxford Research OY
Heikinkatu 7,
48100, Kotka
Finland
GSM: +358 44 203 2083
jouni.eho@oxfordresearch.fi

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Telefon: (+47) 40 00 57 93
post@oxford.no

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20, 4. sal
2000 Frederiksberg C
Danmark
Telefon: (+45) 33 69 13 69
Fax: (+45) 33 69 13 33
office@oxfordresearch.dk

BELGIA

Oxford Research
c/o ENSR
5, Rue Archimède, Box 4
1000 Brussels
Phone +32 2 5100884
Fax +32 2 5100885
secretariat@ensr.eu

Forord

Oxford Research (OR) har gleden av å presentere evalueringen av ordningen med spesielle rettshjelptiltak. Hovedformålet med oppdraget har vært å evaluere de ulike tiltakene som har fått støtte gjennom ordningen og vurdere dem opp mot formålsbeskrivelsen. Evalueringen har tatt for seg følgende hovedspørsmål:

- Vurdert i hvilken grad hvert enkelt tiltak fyller kravene i formålsbeskrivelsen?
- Drøftet hvordan man kan vurdere de ulike målgruppene mot hverandre.
- Sammenlignet og rangert tiltakene etter hvor godt de treffer formålet med tilskuddsordningen

Evalueringen er således ikke en fullstendig analyse av de spesielle rettshjelptiltakene. Den fokuserer kun på de hovedspørsmålene som er nevnt over.

Evalueringen har blitt gjennomført av et prosjektteam bestående av prosjektleder og senioranalytiker Bjørn Brastad, senioranalytiker Tor Egil Viblemo og analytiker Marthe Rosenvinge Ervik. I Justis- og beredskapsdepartementet har seniorrådgiver Sverre Tvinnereim vært vår kontaktperson. Vi vil takke for et godt og konstruktivt samarbeid. Vi vil også rette en stor takk til alle de informantene som har tatt seg tid til å svare på våre spørsmål og som har gjort denne evalueringen mulig!

God lesing!

Harald Furre
Adm. dir.
Oxford Research AS

Innhold

Kapittel 1. Sammenheng og samlet vurdering	5
1.1 Om de spesielle rettshjelptiltakene	5
1.2 Evalueringens hovedproblemstillinger	5
1.3 I overensstemmelse med tildelingskriteriene?	5
1.4 Sammenligning og rangering av tiltakene	6
1.5 Oxford Researchs vurdering	6
Kapittel 2. Bakgrunn, formål og problemstillinger	8
2.1 Tilskudd til spesielle rettshjelptiltak	8
2.2 Formål og problemstillinger	9
2.3 Videre innhold	10
Kapittel 3. De spesielle rettshjelptiltakene i kontekst	11
3.1 Andrelinjen: Rettshjelpsloven	11
3.2 Tredjelinjen: De spesielle rettshjelptiltakene	11
Kapittel 4. Metodisk opplegg	12
4.1 Fyller tiltak kravene i formålsbeskrivelsen?	12
4.2 Drøfte hvordan man kan vurdere de ulike målgruppene mot hverandre	13
4.3 Sammenligning og rangering av tiltakene	13
Kapittel 5. Fyller tiltakene kravene i formålsbeskrivelsen?	14
5.1 Oslo kommune Fri rettshjelp	14
5.2 Studentrettshjelptiltakene	16
5.3 Gatejuristprosjektene	22
5.4 Norsk forbund for utviklingshemmede	24
5.5 Krisesentrene	25
5.6 Stine Sofies stiftelse	26
5.7 Prostituertes interesseorganisasjon (PION)	28
5.8 Pro Senteret i Oslo	29
5.9 Støttesenter mot incest-Oslo	31
Kapittel 6. Sammenligning og rangering av tiltakene	33
6.1 Hvordan kan en vurdere målgruppene i forhold til hverandre?	33
6.2 Sammenligning og rangering av tiltakene	35
Kapittel 7. Konklusjon	43
7.1 Vurdering innenfor dagens ramme	43
7.2 Vurdering innenfor en bred samfunnsmessig ramme	44

Kapittel 1. Sammendrag og samlet vurdering

Under den frie rettshjelpen ligger de spesielle rettshjelptiltakene. Disse konsentrerer seg om å styrke rettsikkerheten for grupper i befolkningen med særskilte behov.¹ Hovedformålet med denne rapporten er å evaluere de ulike tiltakene som har fått støtte gjennom ordningen med spesielle rettshjelptiltak, og vurdere dem opp mot formålsbeskrivelsen. Rapporten er ikke en fullstendig evaluering av de ulike tiltakene, men en avgrenset gjennomgang av hvorvidt tiltakene er utformet i henhold til kravene.

1.1 Om de spesielle rettshjelptiltakene

De spesielle rettshjelptiltakene består av en omfattende og heterogen gruppe organisasjoner som yter rettshjelp innenfor spesifikke saksområder eller til spesielle grupper i befolkningen. Disse er ikke en del av det offentlige rettshjelpssystemet, men er i stor grad finansiert over statsbudsjettet. Rent konkret har ordningen med tilskudd til rettshjelptiltak (Kap. 470, post 72) som formål å «*legge til rette for kostnadseffektive rettshjelptilbud rettet mot særlig utsatte grupper og mennesker i en spesielt vanskelig situasjon, som kan oppfatte at terskelen for å oppsøke ordinær juridisk bistand er høy*».

Justis- og beredskapsdepartementet (JD) vurderer fordelingen av midler til disse gruppene ut fra følgende tildelingskriterier:

- Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt.
- Rettet mot personer som av ulike grunner har vanskeligheter med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelptilbudet.
- Baserer seg på frivillig arbeid.
- Definert målgruppe og etablert nettverk.
- Tilgjengelig for målgruppen.
- Erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak.
- Fanger opp personer med lav inntekt.
- Forventet kostnad per sak.
- Andre tiltak som retter seg mot den samme målgruppen.

- Hvorvidt tiltaket mottar økonomisk støtte fra andre statlige organer.

Tiltakene mottok i 2014 til sammen omkring 30 millioner kroner.

1.2 Evalueringens hovedproblemstillinger

For å ivareta hovedformålet med oppdraget, har evalueringen tatt for seg tre hovedspørsmål:

- I hvilken grad hvert enkelt tiltak fyller kravene i formålsbeskrivelsen?
- Drøftet hvordan man kan vurdere de ulike målgruppene mot hverandre.
- Sammenlignet og rangert tiltakene etter hvor godt de treffer formålet med tilskuddsordningen.

Belysningen av disse problemstillingene har skjedd med utgangspunkt i 9 ulike tiltak. Disse er:

- Oslo kommune Fri rettshjelp (OKFR)
- Studentrettshjelptiltakene (JURK, Juss Buss, Jusshjelpa i Midt Norge, Jusshjelpa i Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen)
- Gatejuristprosjektene (Hamar, Oslo, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Tromsø og Bergen)
- Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU)
- Krisesentrene
- Stine Sofies stiftelse
- Prostituertes interesseorganisasjon (PION)
- Pro-senteret i Oslo
- Støttesenter mot incest-Oslo (SMI)

I det videre går vi nærmere inn på hovedfunnene knyttet til hver av problemstillingene

1.3 I overensstemmelse med tildelingskriteriene?

For å kartlegge i hvilken grad hvert enkelt tiltak fyller kravene i formålsbeskrivelsen, har vi tatt utgangspunkt i de tildelingskriteriene som nevnt ovenfor. På et overordnet nivå oppnår JD det de har til hensikt gjennom tilskuddene til spesielle rettshjelptiltak. Ordningen har stor samfunnsmes-

¹<http://www.regjeringen.no/nb/dep/blid/dok/nouer/2012/nou-2012-15/17/5.html?id=700040>

sig betydning, og bidrar til å gi rettshjelp til personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt.

Dersom en går inn på de enkelte tiltakene, er det en del variasjoner mellom dem når det gjelder i hvilken grad de fyller kravene i formålsbeskrivelsen. Ut fra en samlet vurdering finner Oxford Research at Oslo kommune Fri rettshjelp i stor grad fyller vurderingskriteriene som er satt.

Studentrettshjelptiltakene består av fem nasjonale rettshjelptiltak som drives av studenter; JURK, Juss Buss, Jushjelpa i Midt-Norge, Jushjelpa i Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen. Studentrettshjelptiltakene oppfyller mange av tildelingskriteriene, men Juss Buss er det eneste studenttiltaket som oppfyller kriteriene i stor grad. Når det gjelder det kriteriet som JD legger størst vekt på, at tiltaket er rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt, er ikke måloppnåelsen like god hos de andre tiltakene. Det samme gjelder for i hvilken grad tiltakene er rettet mot personer som av ulike grunner har vanskeligheter med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet samt fanger opp personer med lav inntekt.

Når det gjelder Gatejuristprosjektene (Hamar, Oslo, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Tromsø og Bergen), viser våre funn at disse oppfyller tildelingskriteriene i stor grad. Det samme gjelder tiltaket i regi av Norsk forbund for utviklingshemmede og Krisesentrene.

Stine Sofies stiftelse fyller til en viss grad vurderingskriteriene som er satt. Tilbudet har en definert målgruppe, men er i liten grad basert på frivillig innsats, og er heller ikke rettet mot personer med lav inntekt. Det samme er tilfellet for SMI Oslo.

Begge de prostitusjonsorienterte tiltakene i regi av Prostituertes interesseorganisasjon (PION) og Pro-senteret i Oslo oppfyller tildelingskriteriene i høy grad.

1.4 Sammenligning og rangering av tiltakene

For å sammenligne og rangere de ulike tiltakene, har vi tatt utgangspunkt i grunnprinsippene i Direktoratet for økonomistyring (DFØ) sin håndbok for samfunnsøkonomiske analyser. For å kunne bruke tilnærmingen til DFØ i praksis, har det vært nød-

vendig å gjøre en tilpasning som tar hensyn til egenarten til tildelingskriteriene for ordningen. For å komme fram til en samlet vurdering, har vi vektet de forskjellige tildelingskriteriene ulikt. Vi har benyttet oss av en tilnærming der kriteriene er delt inn i tre nivåer og der hvert nivå har blitt tildelt en vekt (se kapittel 6.1.2 for en detaljert oversikt). I tråd med føringene fra JD har kriteriet om i hvilken grad rettshjelptiltaket treffer personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe mennesker som anses som særlig utsatt blitt tillagt mest vekt. Tiltakene er deretter rangert på en skala fra 0 til +++, der 0 er minst og +++ er høyest mulige skår.

Det er det en del variasjoner i måloppnåelsen. Seks tiltak oppnår den maksimale skåren (++++), mens sju oppnår en skår som strekker seg fra ++ til +++/++++. Blant de som oppnådde en samlet skår på mindre enn +++, ble det bevilget til sammen 9 599 000 kroner i 2014. I tabellen under gis det en oversikt over den samlede måloppnåelse til hvert enkelt tiltak.

Tabell 1 Innvilget tilsagn i 2014 og samlet måloppnåelse for de ulike tiltakene

Tiltak	Tilsagn 2014 i NOK	Totalvurdering
Oslo kommune Fri rettshjelp	6 000 000	++++
Juss Buss	3 262 000	++++
Gatejuristprosjektene	8 345 000	++++
Norsk forbund for utviklingshemmede	150 000	++++
Prostituertes interesseorganisasjon (PION)	175 000	++++
Pro Senteret i Oslo	45 000	++++
Krisesentrene	1 035 000	+++ /++++
Støttesenter mot incest-Oslo	50 000	+++
Stine Sofies stiftelse	200 000	++ /+++
JURK	3 062 000	++
Jushjelpa i Midt-Norge	3 112 000	++
Jushjelpa i Nord-Norge	1 000 000	++
Jussformidlingen i Bergen	2 225 000	++

Kilde: Oxford Research

1.5 Oxford Researchs vurdering

Gitt variasjonen i måloppnåelse mellom tiltakene, er det mulig å foreta visse grep med tanke på å oppnå en best mulig samlet måloppnåelse. Slik Oxford Research ser det, finnes det da to hovedalternativer:

- En kan gjøre en viss omfordeling av ressurser. Dette innebærer at JD gir noe mindre i tilskudd til de tiltakene som har den laveste

måloppnåelsen og noe mer til de som har den beste måloppnåelsen. På den måten vil den marginale «avkastningen» kunne bli bedre, det vil si en vil kunne oppnå et likere utbytte per krone som brukes. Dette vil innebære en mer samfunnsøkonomisk effektiv bruk av de tilgjengelige ressursene for ordningen.

- Et annet alternativ er å foreta en viss «tilstramming» i praktiseringen av tildelingskriteriene. I praksis innebærer dette at JD må stille strengere krav til noen av kriteriene. Ut fra Oxford Research sin vurdering, vil det være særlig hensiktsmessig at departementet stiller strengere krav til kriteriene «rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt» og «fanger opp personer med lav inntekt». Der som en gjør det, vil en kunne oppnå en bedre samlet måloppnåelse for tilskudsordningen samtidig som en vil kunne opprettholde samme fordeling av midlene mellom organisasjonene. En forutsetning for dette er at de orga-

nisasjonene som ikke har oppnådd den høyeste måloppnåelsen faktisk foretar en endring i når det gjelder hvilke klienter de prioriterer. Det vil være naturlig å gi de ulike organisasjonene en viss tidsperiode på seg for å dokumentere at de tilfredsstiller de nye kravene fra JD, for eksempel to år. Organisasjonen vil da få en reell mulighet til å endre sin praksis.

I forbindelse med en eventuell reallokering av midler mellom ulike tiltak, er det viktig å være klar over at tiltakene også har kan ha andre målsetninger ut over de velferdsmessige. For studentrettshjelpiltakene er det for eksempel slik at de også har som målsetning å bidra til opplæring av jurister. Dette har også en samfunnsmessig verdi, og er noe som en må ta hensyn til ved en diskusjon om fordeling av midler.

Et annet moment som også må trekkes inn er tiltakenes muligheter for å skaffe annen finansiering. Man kan også ta høyde for hvor avgjørende tilskuddene fra JD er, og i hvilken grad det finnes andre realistiske alternativer.

Kapittel 2. Bakgrunn, formål og problemstillinger

Justis- og beredskapsdepartementet (JD) har gitt Oxford Research i oppgave å evaluere tilskuddene til spesielle rettshjelptiltak. I dette kapitlet gir vi en nærmere oversikt over disse samt presenterer formålet med evalueringen og hvilke problemstillinger den tar for seg.

2.1 Tilskudd til spesielle rettshjelptiltak²

Den gjeldende ordningen med fri rettshjelp i Norge er regulert i rettshjelploven fra 1980³. Under den frie rettshjelpen ligger de spesielle rettshjelptiltakene. Disse konsentrerer seg om å styrke rettssikkerheten for grupper i befolkningen med særskilte behov.⁴ Rent konkret har ordningen med tilskudd til rettshjelptiltak (Kap. 470, post 72) som formål å «*legge til rette for kostnadseffektive rettshjelptilbud rettet mot særlig utsatte grupper og mennesker i en spesielt vanskelig situasjon, som kan oppfatte at terskelen for å oppsøke ordinær juridisk bistand er høy*».

2.1.1 Tildelingskriterier

Det finnes en rekke organisasjoner som henvender seg mot spesielt utsatte grupper i samfunnet. Det er imidlertid begrensede midler tilgjengelige gjennom ordningen, noe som gjør at JD må vurdere søknadene ut fra ulike tildelingskriterier og søknadsvilkår. I sin vurdering tar departementet utgangspunkt i de tildelingskriteriene som er gjengitt i tekstboksen til høyre.

Tildelingskriterier:

- I hvilken grad tilbudet retter seg mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe mennesker som anses som særlig utsatt.
- I hvilken grad tiltaket er rettet mot personer som av ulike grunner har vanskeligheter med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelptilbudet.
- Om tiltaket baserer seg på frivillig arbeid.
- Om organisasjonen kan vise til en definert målgruppe og et etablert nettverk i aktuelle miljøer.
- I hvilken grad tiltaket er tilgjengelig for målgruppen.
- Hvorvidt organisasjonen kan vise til god erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak.
- I hvilken grad tiltaket fanger opp personer med lav inntekt.
- Forventet kostnad per sak.
- Hvorvidt det allerede eksisterer tiltak som retter seg mot den samme målgruppen.
- Hvorvidt tiltaket mottar økonomisk støtte fra andre statlige organer.

Blant disse kriteriene legger JD mest vekt på det første kriteriet. Som en del av søknadsbehandlingen, eksisterer det også noen absolutte krav til tiltaket det søkes støtte til:

- Rettshjelpen må være gratis for brukerne.
- Virksomheten må være registrert i foretaksregisteret.
- Organisasjonen som mottar tilskudd må operere uten fortjeneste.
- Rettshjelpen må utføres av personer med juridisk embetseksamen eller tilsvarende, eller være et rettshjelptilbud i regi av en utdanningsinstitusjon.
- Ideelle organisasjoner skal være registrert i Frivillighetsregisteret dersom organisasjonen fyller kravene for registrering i dette registeret.

Innenfor rammen av tilskuddsordningen kan det søkes om støtte til tre ulike kategorier tilskudd:

- Advokatvakt
- Avgrensede prosjekter
- Driftsstøtte

² <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/jd-2/tema-og-redaksjonelt-innhold/redaksjonelle-artikler/2013/tilskudd-2013/regelverk-for-tilskuddsordning-for-spesi.html?id=712120>

³ Lov om fri rettshjelp. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1980-06-13-35>
⁴ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2012/nou-2012-15/17/5.html?id=700040>

Når det gjelder den første typen, advokatvakt, skal støtten skal gå til konkret rettshjelp og ikke til administrasjon eller andre løpende driftsutgifter. For å kunne søke om dette tiltaket, er det et vilkår at organisasjonen dekker de administrative kostnadene med tilbudet selv. For avgrensede prosjekter gis det engangsstøtte til tidsbegrensede prosjekter, slik som brosjyrer om rettshjelp rettet mot personer i målgruppen for ordningen. I tillegg til disse to formene, gis det også driftsstøtte til organisasjoner som driver med ren rettshjelpvirksomhet.

2.1.2 Støtte gitt i 2014

I tabellen under gis det en oversikt over de tilsagene som er gitt til spesielle rettshjelptiltak i 2014. I 2014 ble totalt sett innvilget vel 30 millioner kroner gjennom ordningen.

Tabell 2 Innvilgede tilsagn til spesielle rettshjelptiltak i 2014. Kroner.

Mottaker	Beløp
Rettshjelpskontoret Indre Finnmark	1 400 000
Oslo Kommune Fri Rettshjelp	6 000 000
Krisesentre	1 035 000
Pro Sentret i Oslo	45 000
Støttesenteret mot incest - Oslo (SMI)	50 000
Studentrettshjelptiltakene	
JUSS BUSS	3 262 000
JURK	3 062 000
Jussformidlingen i Bergen	3 112 000
Jusshjelpe i Midt-Norge	1 000 000
Jusshjelpe i Nord-Norge	2 225 000
Gatejuristene	
Gatejuristen Kristiansand	725 000
Gatejuristen Tromsø	895 000
Gatejuristen Hamar	700 000
Gatejuristen Bergen	800 000
Gatejuristen Oslo	3 700 000
Gatejuristen Trondheim	800 000
Gatejuristen Stavanger	725 000
Rett og slett - Kirkens bymisjon	300 000
Interesseorganisasjoner/stiftelser/foreninger	
Prostituertes interesseorganisasjon (PION)	175 000
Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)	150 000
Stine Sofies stiftelse	200 000
TOTAL SUM	30 361 000

2.2 Formål og problemstillinger

Hovedformålet med oppdraget er å evaluere de ulike tiltakene som har fått støtte gjennom ordningen med spesielle rettshjelptiltak, og vurdere dem opp mot formålsbeskrivelsen. For å ivareta det, har evalueringen tatt for seg tre hovedspørsmål:

- I hvilken grad hvert enkelt tiltak fyller kravene i formålsbeskrivelsen?
- Drøfte hvordan man kan vurdere de ulike målgruppene mot hverandre.
- Sammenligne og rangere tiltakene etter hvor godt de treffer formålet med tilskuddsordningen.

Belysningen av disse problemstillingene har skjedd med utgangspunkt i 9 ulike tiltak. Disse er:

- Oslo kommune Fri rettshjelp (OKFR)
- Studentrettshjelptiltakene (JURK, Juss Buss, Jusshjelpe i Midt-Norge, Jusshjelpe i Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen)
- Gatejuristprosjektene (Hamar, Oslo, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Tromsø og Bergen)
- Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU)
- Krisesentrene
- Stine Sofies stiftelse
- Prostituertes interesseorganisasjon (PION)
- Pro-senteret i Oslo
- Støttesenter mot incest-Oslo (SMI)

I det videre går vi nærmere inn på de tre problemstillingene og beskriver hvordan vi har tilnærmet oss dem.

2.2.1 I hvilken grad fyller hvert enkelt tiltak kravene i formålsbeskrivelsen?

De ni tiltakene som skal belyses er av ulik karakter. Noen av dem har hele befolkningen som målgruppe, mens andre er medlemsorganisasjoner med en spesifikk målgruppe. I tillegg er det også slik at de som drar nytte av de ulike tiltakene kan ha en situasjon som varierer og dermed ha ulikt behov for hjelp. Dette gjør at det er utfordrende å behandle søknadene gjennom ordningen.

Gjennom tildelingsprosessen for ordningen, er det spesifisert hvilke tildelingskriterier som skal legges til grunn (se kapittel 2.1). Denne problemstillingen innebærer en systematisk gjennomgang av alle de ni tiltakene knyttet til i hvilken grad de oppfyller tildelingskriteriene.

I vår gjennomgang har vi vurdert hvert enkelt tiltak i forhold til alle tildelingskriteriene. For å få en mest mulig systematisk framstilling, har vi for hvert enkelt tiltak laget en tabell som summerer opp funnene. Dette gir et godt grunnlag for å kunne vurdere i hvilken grad tiltakene fyller kravene i formålsbeskrivelsen.

2.2.2 Hvordan kan man vurdere de ulike målgruppene mot hverandre?

De ulike tiltakene har forskjellige målgrupper. Noen har en bred målgruppe, noen har en smal og klart definert målgruppe, mens andre igjen har flere forskjellige målgrupper. For de som har forskjellige målgrupper, må det beskrives hvem disse er samt gjøres en vurdering hva som brukes på hver enkelt gruppe med utgangspunkt i tildelingskriteriene for ordningen.

Generelt sett er det utfordrende å sammenligne grupper. Innenfor økonomisk teori finnes det ikke noe allmenngyldig måte en kan sammenligne nytte og velferd mellom ulike personer og tiltak på. Med andre ord finnes det ingen «velferdskalkulator» som gjør at en kan få en objektiv kvantifisering av velferd basert på en sammenlignbar skala.

For å kunne gjøre vurderinger av ulike typer tiltak innen forskjellige områder, er det utformet flere veiledere for gjennomføring av samfunnsøkonomiske analyser. Disse er et svært nyttig verktøy for å kunne gjennomføre sammenligninger på tvers av ulike tiltak, og vi vil benytte dem som utgangspunkt for vår analyse. Vi går nærmere inn på de ulike veilederne og hvordan vi anvender dem i evalueringen i kapittel 6.

2.2.3 Sammenligning og rangering av tiltakene etter hvor godt de treffer formålet med tilskuddsordningen

For å komme fram til en sammenligning og rangering av tiltakene, har vi brukt tilnærmingen fra Direktoratet for økonomistyring (DFØ) som er skissert i kapittel 6. Det empiriske grunnlaget for dette er de dataene som har blitt samlet inn for å vurdere i hvilken

grad hvert enkelt tiltak fyller kravene i formålsbeskrivelsen. Disse er nærmere beskrevet i kapittel 5.

For hvert enkelt tiltak har vi benyttet det foreliggende datamaterialet for å komme så langt som mulig i å gjøre en komplett analyse. Vi har laget en tabell som inneholder vurderingskriteriene for tilskuddsordningen. Hvert av disse har blitt vurdert med utgangspunkt i følgende faktorer:

- Oppfyllelse av tildelingskriteriet
- Betydning
- Total vurdering av kriteriet.

Basert på vurderingen av hvert enkelt kriterium, har vi så utarbeidet en samlet vurdering av tiltaket (se kapittel 6 for en beskrivelse av hvordan totalvurderingen er framkommet). Den samlede vurderingen av hvert enkelt tiltak vil kunne brukes til å si noe hvordan de ulike tiltakene treffer formålet med tilskuddsordningen. Analysene vil dermed kunne brukes for å foreta eventuelle reallokeringer av ressursbruken, det vil si gi mer i tilskudd til noen tiltak og mindre til andre.

I utgangspunktet finnes det to hovedmåter å vurdere tiltakene på. En kan gjøre en **bred** vurdering og se tiltakene i forhold til hva som er den samfunnsmessige betydningen av dem relatert til alle andre måter å bruke samfunnets ressurser på. Alternativt kan en gjøre en **smalere** vurdering og forholde seg til den økonomiske rammen som er gitt for tilskuddsordningen. Det er den sistnevnte tilnærmingen vi primært har lagt til grunn i denne analysen.

2.3 Videre innhold

I kapittel 3 setter vi de spesielle rettshjelptiltakene inn i en større kontekst, mens kapittel 4 gir en oversikt over det metodiske opplegget for evalueringen. I kapittel 5 går vi nærmere inn på i hvilken grad hvert enkelt tiltak fyller kravene i formålsbeskrivelsen. I kapittel 6 drøftes det hvordan man kan vurdere de ulike målgruppene mot hverandre samt gjøres en sammenligning og rangering av tiltakene etter hvor godt de treffer formålet med tilskuddsordningen. I kapittel 7 presenter vi våre hovedkonklusjoner.

Kapittel 3. De spesielle rettshjelptiltakene i kontekst

For å kunne belyse evalueringenes problemstillinger på en god og fyllestgjørende måte, er det viktig å ha en oversikt over den institusjonelle og faktiske konteksten som de spesielle rettshjelptiltakene befinner seg i. I dette kapitlet gir vi en kort gjennomgang av dette.

Rettshjelpstilbudet i Norge er omfattende og dels fragmentarisk oppbygget. For å perspektivere de spesielle rettshjelptiltakene i lys av det øvrige (offentlige) rettshjelpstilbudet, har vi laget en terminologi med to ulike hovedtyper rettshjelptilbud⁵:

- Rettshjelpsloven
- De spesielle rettshjelptiltakene

Vi gjør oppmerksom på at markedsbasert rettshjelp fra advokater utenfor rettshjelpsloven er ikke med i oversikten her.

3.1 Rettshjelpsloven

Den eksisterende lov om fri rettshjelp skiller mellom behovsprøvde og ikke-behovsprøvde saker etter inntekt, og gir krav på fri rettshjelp innenfor et varierende spekter av saker og rettsområder dersom nærmere vilkår er oppfylt.

Fri rettshjelp er advokatbistand som helt eller delvis dekkes av staten. Fri rettshjelp omfatter både fritt rettsråd og fri sakførsel. Fritt rettsråd er veiledning og hjelp i juridiske spørsmål utenfor rettergang. Fri sakførsel er rettshjelp i saker som går for domstolene. I noen typer saker kan man få økonomisk støtte til juridisk rådgivning eller støtte til å føre en retts sak for domstolene.

For å få fri rettshjelp må søker ha en inntekt som ligger under inntektsgrensene i rettshjelpsloven. Fylkesmannen og domstolene kan i enkelte tilfeller gjøre unntak fra reglene om inntekts- og formuesgrenser. En kan få fri rettshjelp uavhengig av inntekt og formue i følgende tilfeller:

- I barnevernssaker for Fylkesnemnda for sosiale saker

- I saker for Kontrollkomisjonen for psykisk helsevern og rettsaker om utskrivning fra tvungen psykisk helsevern
- I saker om militærnekting
- I saker om tvangsekteskap
- I saker der et voldsoffer krever erstatning fra gjerningsmannen
- I saker om erstatning for uberettiget straffefølgning
- For å vurdere anmeldelse i forbindelse med voldtekt
- For å vurdere anmeldelse i sak om menneskehandel

Den som mottar fri rettshjelp, skal som hovedregel betale en egenandel av bistanden. Det er ingen egenandel i saker der fri rettshjelp blir gitt uavhengig av inntekt og formue. Hvis mottaker av fri rettshjelp har en årlig bruttoinntekt under 100 000 kroner, skal mottaker heller ikke betale egenandel.

I saker med fritt rettsråd er egenandelen én gang den offentlige salærsatsen (som per januar 2014 er 965 kroner). I saker med fri sakførsel utgjør egenandelen 25 prosent av utgiftene (maks fem ganger salærsatsen). Det er advokaten som krever inn egenandelen.

3.2 De spesielle rettshjelptiltakene

De spesielle rettshjelptiltakene består av en omfattende og heterogen gruppe organisasjoner som yter rettshjelp innenfor spesifikke saksområder eller til spesielle grupper i befolkningen. Disse er ikke en del av det offentlige rettshjelpssystemet, men er i stor grad finansiert over statsbudsjettet. De spesielle rettshjelptiltakene er belyst mer inngående i kapittel 2.1.

⁵ Det ble gjennomført et pilotprosjekt om førstelinjerettshjelp i perioden 2010-2012. Førstelinjen ble avvirket.

Kapittel 4. Metodisk opplegg

I dette kapitlet presenterer vi det metodiske opplegget vi har benyttet oss av for å besvare evalueringens problemstillinger. Som beskrevet i kapittel 3, har evalueringen tatt for seg følgende elementer:

- I hvilken grad hvert enkelt tiltak fyller kravene i formålsbeskrivelsen?
- Drøfte hvordan man kan vurdere de ulike målgruppene mot hverandre.
- Sammenligne og rangere tiltakene etter hvor godt de treffer formålet med tilskuddsordningen.

De ulike problemstillingene henger tett sammen. Hva som finnes av informasjon og statistikk knyttet til de spesifiserte tildelingskriteriene for tilskuddordningen vil være avgjørende for å kunne vurdere de ulike målgruppene mot hverandre samt sammenligningen og rangeringen av tiltakene. I tillegg vil det også være slik at et grunnleggende premiss for sammenligningen av tiltakene vil være at de oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen. Dersom de gjør det, vil det være snakk om hvordan en kan allokere ressursene på tiltak som samlet sett bidrar til størst grad av måloppnåelse. Med andre ord; hvor er effekten av midlene størst?

I det videre går vi nærmere inn på det metodiske opplegget vi har benyttet oss av for hver enkelt problemstilling.

4.1 Fyller tiltak kravene i formålsbeskrivelsen?

For at vi skal være i stand til å gjøre vurderingen av hvor vidt de ulike tiltakene fyller kravene i formålsbeskrivelsen, er det behov for mest mulig detaljert informasjon om dem. Hva som finnes av informasjon, varierer mellom tiltakene. Som følge av det varierer det informasjonsgrunnlaget vi har hatt å vurdere de ulike tiltakene ut fra noe. Vi har imidlertid benyttet en datainnsamlingsprosess som har hatt som mål å oppnå et best og likest mulig vurderingsgrunnlag. Datainnsamlingsopplegget har bestått av flere elementer og trinn:

- Årsrapportene til de ulike tiltakene
- Annen tilgjengelig informasjon om tiltakene

- Supplerende datainnsamling fra tiltakene
- Intervjuer med mottakerne av tilskuddene

I det videre gir vi en utdypende beskrivelse av hvert av disse.

4.1.1 Årsrapportene til de ulike tiltakene

Hvert tiltak må sende årsrapporter til JD. Disse inneholder nærmere informasjon om tiltakene og hva som oppnås gjennom dem. Det er imidlertid stor variasjon mellom de ulike tiltakene når det gjelder detaljeringsgrad. De tiltakene som får tilskudd på under 200 000 kroner har et mye enklere rapporteringskrav enn de som får tilskudd på over 200 000 kroner. Det gjør at vurderingsgrunnlaget som finnes basert på rapporteringen er svært ulikt. Gjennom evalueringen har vi gått gjennom alle årsrapportene som finnes for tiltakene for 2013. For noen tiltak har vi også sett på rapportene for 2014 for å skaffe oppdatert informasjon.

Annen tilgjengelig informasjon om tiltakene

For noen av tiltakene finnes det også annen tilgjengelig informasjon ut over årsrapportene. Vi har systematisert denne og lagt den til den informasjonen vi har fått tilgang på gjennom rapporteringen til departementet. Rent konkret har vi benyttet oss av:

- Nettstedene til de aktuelle organisasjonene
- Prop. 1 S (2013-2014) - Justis- og beredskapsdepartementet.
- Evaluering av Oslo kommune Fri rettshjelp fra 2005.
- St. meld. nr. 26 (2008-2009) Om offentlig rettshjelp «Rett hjelp».
- Doktorgradsavhandling om Gatejuristene: «Gatejurister – Oppsøkende rettshjelp til folk med rusrelaterte problemer» av Camilla Lied.
- Gatejuristenes dokumentasjonsrapport 2008-2010 og gatejuristhåndboka.
- Statistikk fra SSB som viser omfanget av ulike sårbare grupper og målgrupper.

Supplerende datainnsamling fra tiltakene

Etter at vi hadde samlet inn og systematisert all den tilgjengelige informasjonen som finnes om tiltakene, ble det gjennomført en supplerende datainnsamling for noen få tiltak. Vi laget et oppsett/liste der vi ba de som har fått de ulike tilskuddene om å bidra med

supplerende informasjon. Gjennom dette fikk vi både styrket datagrunnlaget og samt et likere vurderingsgrunnlag mellom tiltakene.

Intervjuer med mottakerne av tilskuddene

For å få en ytterligere styrking av informasjonsgrunnlaget for å vurdere de ulike tiltakene, ble det også gjennomført relativt korte telefonintervjuer med en representant for hvert av de 9 tiltakene som inngår i evalueringen. I tillegg har vi også gjennomført intervjuer med alle de som får mer enn 1 million kroner i tilskudd.

Alle intervjuene ble gjennomført med utgangspunkt i en semistrukturert intervjuguide. Innholdet i denne ble utformet med utgangspunkt i tildelingskriteriene for ordningen, noe som sikret at vi fikk med de mest vesentlige dimensjonene.

Samlet vurdering

Gjennom å utnytte all den foreliggende informasjonen, ble det utarbeidet en samlet vurdering av hvert enkelt tiltak. Vurderingsgrunnlaget er noe forskjellig mellom tiltakene, men det er så omfattende og likt som det er mulig å få det innenfor prosjektets rammer. Ut fra Oxford Research sin vurdering, gir det foreliggende datamaterialet et godt grunnlag for å kunne foreta en samlet vurdering av i hvilken grad tiltakene fyller kravene i formålsbeskrivelsen.

har blitt vurdert med utgangspunkt i følgende faktorer så langt det har latt seg gjøre⁶:

- En vurdering av oppfyllelse av tildelingskriterium
- Betydning
- Total vurdering av kriteriet.

Basert på vurderingen av hvert enkelt kriterium, har vi så utarbeidet en samlet vurdering av tiltaket. Den konkrete framgangsmåten, inkludert hvordan vi har vektet de ulike kriteriene, beskrives detaljert i kapittel 6.2.

4.2 Drøfte hvordan man kan vurdere de ulike målgruppene mot hverandre

For å kunne gjøre en empirisk sammenligning av de ulike målgruppene mot hverandre, har vi tatt i bruk en form for samfunnsøkonomiske analyse som kalles for kostnads-virkningsanalyse. I kapittel 6.1 gir vi en detaljert beskrivelse av de ulike trinnene som inngår i denne. Tilnærmingen er basert prinsippene som Direktoratet for økonomistyring (DFØ) legger til grunn i sin håndbok for samfunnsøkonomiske analyser.

4.3 Sammenligning og rangering av tiltakene

For hvert enkelt tiltak har vi benyttet det foreliggende datamaterialet for å komme så langt som mulig i å gjøre en komplett analyse. For hvert tiltak har vi laget en tabell som inneholder vurderingskriteriene for tilskuddsordningen. Hvert av vurderingskriteriene

⁶ Dette innebærer en modifisering av den tilnærmingen som DFØ legger til grunn i sin håndbok for samfunnsøkonomiske analyser. Dette beskrives inngående i kapittel 6.

Kapittel 5. Fyller tiltakene kravene i formålsbeskrivelsen?

I dette kapitlet ser vi nærmere på i hvilken grad hvert enkelt tiltak fyller kravene i formålsbeskrivelsen. For å kartlegge dette tar vi utgangspunkt i de tildelingskriteriene som er nærmere beskrevet i kapittel 2.1. Vi tar for oss følgende tiltak:

- Oslo kommune Fri rettshjelp (OKFR)
- Studentrettshjelpiltakene (JURK, Juss Buss, Jusshjelpa i Midt Norge, Jusshjelpa i Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen)
- Gatejuristprosjektene (Hamar, Oslo, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Tromsø og Bergen)
- Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU)
- Krisesentrene
- Stine Sofies stiftelse
- Prostituertes interesseorganisasjon (PION)
- Pro-senteret i Oslo
- Støttesenter mot incest-Oslo (SMI)

I det videre går vi nærmere inn på hvert enkelt tiltak og vurderer i hvilken grad de er i tråd med tildelingskriteriene. I forbindelse med gjennomgangen har vi et særlig fokus på to forhold:

- I hvilken grad de ulike tiltakene er rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt.
- I hvilken grad det er variasjoner mellom de ulike tiltakene når det gjelder hvilke målgrupper som har størst behov.

For å ha et grunnlag å vurdere disse kriteriene ut fra, har inntektssituasjonen til klientene vært et viktig utgangspunkt. For å vurdere inntektssituasjonen har følgende kriterier vært viktige «knagger»:

- Andel som befinner seg under grensen for fri rettshjelp.
- Andel under lavinntektsgrensen. Lavinntektsgrensen defineres ut fra samlet medianinntekt. Dersom medianinntekten er på under 60 eller 50 prosent, har personen lavinntekt⁷.

I kapittel 6 går vi nærmere inn på i hvilken grad det er variasjoner mellom de ulike tiltakene når det gjelder i hvilken grad de treffer formålet med tilskuddsordningen. Det gir et nærmere grunnlag for å kunne vurdere i hvilken grad det kan være hensikts-

messig for JD å gi mer i tilskudd til noen og mindre til andre.

5.1 Oslo kommune Fri rettshjelp

Fri rettshjelp driftes av Oslo kommune (OKFR) og er et offentlig rettshjelpiltak med statlig tilskudd. Tiltaket er organisert som en byomfattende tjeneste i Velferdsetaten, og tilbyr gratis juridisk rådgivning. Rådgivningen gis av erfarne, privatpraktiserende advokater innen en rekke saksområder, deriblant ved erstatning for personskade, utlendingssaker og voldsofferbistand. Tiltaket er ment å være et lavterskeltilbud for personer som anses å være ressurssvake og som ofte vil ha mangelfull informasjon om sine rettigheter.

I tabellen på neste side gis det en nærmere oversikt over i hvilken grad Oslo kommune Fri rettshjelp oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen. Ut fra en samlet vurdering finner Oxford Research at Oslo kommune Fri rettshjelp i stor grad fyller vurderingskriteriene som er satt. Tiltaket har en spesifikk målgruppe som er særlig utsatt, og når en gruppe mennesker som har vanskelig med å benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet. Over 80 prosent av klientene er ikke av norsk etnisk opprinnelse, og de har gjennomgående en lav inntekt. Så mange som 82 prosent av dem tjener under 246 000 kroner.

Oslo kommune Fri rettshjelp er i liten grad basert på frivillig innsats. Dette gjør at tiltaket har høyere lønnskostnader enn for eksempel studentiltakene. «Oppsiden» ved dette er at det er en høy kvalitet på den hjelpen som gis.

⁷ NAV, 2013. Fattigdom og levekår i Norge – status 2013.

Tabell 3 Oppfylging av kravene i formålsbeskrivelsen for Oslo kommune Fri rettshjelp

Vurderingskriterium	Beskrivelse og vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	<p>Formålet med organisasjonen er å yte rettshjelp i en storby hvor det finnes en større andel av mennesker med sosiale-, psykiske- og rusproblemer, enn landet for øvrig. Ut fra Oslo kommunes Statistisk årbok fra 2013, innehar 8 % av befolkningen i alderen 40-59 år uføretrygd. 17 317 mennesker mottok i 2012 sosialhjelp i Oslo. I tillegg var det i 2012 16 252 personer som mottok grunn- og/eller hjelpestønad. Oslo har også en høyere arbeidsledighet enn landet for øvrig, med 3,7 %. Den tilsvarende andelen for landet er 3,2 %. Osloregionen har også store utfordringer knyttet til en høy andel mennesker med minoritetsbakgrunn. 1. januar 2013 var hele 30 % av Oslos befolkning innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre. Dette er over dobbelt så mye som gjennomsnittlig i landet med 14,1 %.</p> <p>I organisasjonens årsrapport for 2013, oppgis det at personene som oppsøker Fri Rettshjelp relaterer seg til gruppene som er beskrevet overfor, men først og fremst personer med dårlig økonomisk evne og mangelfull informasjon om rettigheter og plikter. Over 80 prosent av personene er ikke av norsk etnisk opprinnelse, og rundt 40 prosent av totalen er kvinner. Ut fra Oxford Research sin vurdering oppfylder organisasjonen kravet om å være rettet mot personer som er i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt.</p>
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	<p>Organisasjonen er innrettet som et lavterskeltilbud til personer som anses for være ressurs-svake og som har mangelfull informasjon om egne rettigheter og plikter. Dette gjelder, ifølge årsrapporten, en gruppe mennesker som ikke ønsker å oppsøke private advokater fordi de ikke tror advokater hjelper slike som dem eller arbeider med slike problemer de har. Det er også fordi de i mange tilfeller ikke har tilstrekkelige økonomiske midler til å betale den første timen hos advokaten, og problemer med å dekke egenandelen på kr. 970 ved fritt rettsråd. Dette er også mennesker som ikke vet hvordan man går frem for å finne en advokat som påtar seg fri rettshjelpsaker. 82 % av klientene har inntekt under 246 000 kroner, og av disse har 28 % inntekt under 100 000 kroner. Dersom det tas utgangspunkt i OECDs lavinntektsgrense, er 29 % av klientene under fattigdomsgrensen. Rettshjelploven gir bare rett til hjelp innenfor helt spesielle rettsområder som ofte ikke er relevant for de svakeste gruppene i samfunnet.</p> <p>Det kan dermed sies at Fri Rettshjelp er rettet mot de gruppene mennesker som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet.</p>
Basert på frivillig arbeid	<p>Frem til 1923 ble kontoret drevet med private donasjoner og frivillig arbeidskraft. Siden 1923 har kontoret vært underlagt Oslo kommune og består i stor grad av fast ansatte⁸. Fri Rettshjelps kontor ledes av en seksjonsleder som er tilsatt på 50 % stilling. Det er også ansatt en nestleder i 100 % stilling. I tillegg har kontoret 3,5 årsverk advokater fordelt på fem 40 % stillinger og fem 30 % stillinger. Det utgjør totalt 10 advokater. Foruten dette hadde kontoret i utgangen av 2013 1,8 årsverk merkantilt ansatte som betjener resepsjonen. Det betyr at organisasjonen er basert på fast ansettelse, fremfor frivillighet. Kontoret hevder selv at det aldri har vært naturlig å basere seg på frivillige, ettersom kontoret i lang tid har vært finansiert og drevet av kommune/stat. Videre påpekes det at arbeidsplassen stiller for høye krav til bransjekompetanse og evne til å avgjøre raskt et eventuelt utfall av en sak dersom den skulle tas videre til retten, til at de vil dra nytte av frivillig, ukvalifisert bistand. Kontoret driver imidlertid mer rådgivende arbeid nå enn tidligere, hvor de bistår med veiledning og til en viss grad klageskriving, og mindre saksrepresentasjon enn før. Mange av de som kvalifiserer til fri rettshjelp hos private advokater henvises til disse for å frigjøre kapasitet.</p>
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	<p>Organisasjonen henvender seg til alle som er «ubemidlede i Oslo og omegn». Det avgjørende for om en person regnes for å være i organisasjonens målgruppe er personens inntekt og formue med utgangspunkt i rettshjelplovens inntekts- og formuesgrense.</p>
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	<p>Kontoret står beskrevet i årsrapporten som «sentralt plassert» uten «tilknytning til kommunens øvrige virksomheter». Det er begrunnet i at det vil gjøre det mindre belastende for klientene å komme på kontoret, da det ikke er samlokalisert med det offentlige hjelpeapparatet og ikke identifiseres med dette. Det står også beskrevet at kontoret er åpent både på dag- og kveldstid, hvor klientene enten kan bestille time på dagtid eller komme på «drop in» på kveldstid for å snakke med en advokat. Mandag og onsdag har kontoret åpent fra klokken 08.00 til 19.00. De resterende ukedagene er åpningstiden fra 08.00 til 15.30. Det er på dagtid det arbeides med sakene der kontoret har partsrepresentasjon for klienten. Konsultasjoner på dagtid avgrenses til 1 time, mens det for kveldstid avgrenses til 30 minutter. Ventetiden for å få konsultasjon på dagtid var i 2013 i gjennomsnitt 16 dager. I andre halvår var denne økt til nesten 3 uker.</p> <p>I tillegg beskriver årsrapporten fra 2013 at tiltaket har som mål «å gjøre tjenesten mest mulig</p>

⁸ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/stmeld/19992000/stmeld-nr-25-1999-2000-7/2/1.html?id=331870>

	<p>tilgjengelig for publikum». I den forbindelse har de oversatt sin serviceerklæring til følgende språk; engelsk, russisk, arabisk, somali, farsi, urdu, polsk og spansk. I tillegg benyttes tolker i konsultasjoner med minoritetsspråklige der dette behovet er meldt i forkant eller hvor behovet vises ved første konsultasjon. Det benyttes også døvetolk for hørselshemmede.</p> <p>Kontoret driver ikke oppsøkende virksomhet eller annonsering. Pågangen allerede er for høy til at de kan håndtere alle henvendelsene som kommer. I 2013 avviste kontoret over 600 personer som kom for å få råd på grunn av ressursmangel. Kontoret er kjent på folkemunne hos målgruppen, og klientene som kommer har ofte blitt henvist videre fra en offentlig instans.</p> <p>Tilbudet fremstår på bakgrunn av momentene nevnt overfor for å være tilgjengelig for målgruppen, men det kan likevel nevnes at det er lang ventetid for selve konsultasjonen.</p>
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	<p>Selve organisasjonen Fri Rettshjelp har lang erfaring med å yte fritt rettsråd til ubemidlede i Oslo og omegn. Kontoret har vært virksomhet siden 1893, og har siden 1923 vært driftet av Oslo kommune. Tiltaket var tidligere (del)finansiert av Oslo kommune, men da denne støtten ble kuttet fra 2013 har tiltaket per i dag kun statlig støtte.</p> <p>Tidligere har kontoret også drevet med utadrettet og forebyggende virksomhet i tillegg til vanlig veiledning. Det har blant annet foregått et samarbeid med Oslo Voksenopplæring Rosenhoff om informasjonskurs til kvinner med innvandrerbakgrunn om individuelle rettigheter. Det har også tidligere foregått et samarbeid med Frivillighetssentralen om rettslig informasjon om ulike temaer, som leiekontrakt, giftemål, sosialstønning, med mer.</p>
Fanger opp personer med lav inntekt	Tilbudet fanger i stor grad opp personer med lav inntekt, ettersom det er kriteriene inntekt og formue som setter grensen for om man får hjelp fra advokat. Det er altså et tilbud til de med lav inntekt og liten formue. Det undersøke ikke på forhånd av konsultasjonen om personen har lav inntekt, men i selve konsultasjonen gjøres det alltid en vurdering av om personene kvalifiserer til fri offentlig rettshjelp.
Forventet kostnad per sak	Det foreligger ikke informasjon om dette.
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	Det finnes regler om fri rettshjelp i Norge til personer med lav inntekt og formue. Denne rettshjelpen forutsetter en egenandel på 970 kroner for personer som tjener over 100 000 kroner. Oslo kommune Fri rettshjelp er gratis og krever dermed ingen egenandel fra klientene og skiller seg således fra det ordinære rettshjelpstilbudet for ressursvake. Dersom personene som henvender seg kvalifiserer til fri rettshjelp, sendes de videre. Utover dette er det noe mulig overlapp med Juss-Buss og JURK, som for eksempel innen boligrett. Den store forskjellen mellom dem er at det er drevet av henholdsvis studenter og advokater. Oslo kommune Fri rettshjelp samarbeider tett med studenttiltakene og Gatejuristen, og videresender enkeltsaker på områder til hverandre der de finner det nødvendig.
Kilde: Oxford Research	

5.2 Studentrettshjelptiltakene

Studentrettshjelptiltakene består av fem nasjonale rettshjelptiltak som drives av studenter. Disse tiltakene er Juridisk rådgivning for kvinner (JURK), Juss Buss, Jusshjelpa i Midt-Norge, Jusshjelpa i Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen. Disse får alle et tilsagn fra JD på over en million kroner per år, men de har ulikt fokus og innretning. I det videre går vi nærmere inn på hvert enkelt av dem.

5.2.1 Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

JURK arbeider for tilpasset hjelp til selvhjelp for kvinner som besitter et udekket rettshjelpsbehov. Dette arbeidet gjøres gjennom rettsinformasjon, rettspåvirkning samt bistand i konkrete saker. Organisasjonen drives av daglig leder, kontormedarbeider, fagrådgivere og saksbehandlere som er jusstudenter (<https://jurk.no/om-jurk/>). JURK jobber pri-

mært med fire saksområder; gjelds-, fengsels, volds, og mishandlingssaker, arbeids-, trygde- og sosialsaker, bolig og utlendingsrett og familie-, barn- og samboersaker.

I tabellen under gis det en nærmere oversikt over i hvilken grad JURK oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen. Som det framgår, oppfyller JURK mange av tildelingskriteriene. Når det gjelder det kriteriet som JD legger størst vekt på, er imidlertid ikke måloppfyllelsen like god. Den primære målgruppen er kvinner. Dette er en gruppe som generelt ikke kan sies å være personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt. JURK har imidlertid et særskilt fokus på kvinner med minoritetsbakgrunn og kvinner utsatt for vold. Dette er utsatte grupper, men de utgjør ikke en andel på mer enn 13 prosent av klientene.

Når det gjelder inntektsnivå, fanger JURK ikke nødvendigvis opp personer som utelukkende har lav

inntekt. I 2013 hadde 13 prosent av klientene over 400 000 kroner i inntekt. Ut fra en samlet vurdering kan en dermed kun si at tiltaket i en viss grad oppfyl-

ler JDs tildelingskriterier. Vi kommer nærmere tilbake til dette i kapittel 6.

Tabell 4 Oppfylning av kravene i formålsbeskrivelsen for JURK

Vurderingskriterium	Vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	<p>JURK ble opprettet i 1974 for å gi juridisk rådgivning for kvinner. Dette var basert på en mangel på rettskunnskap blant kvinner, hvor kvinner ble oppfattet å ta lite kontakt med rettshjelsapparatet.</p> <p>I tillegg til kvinner generelt, har JURK fokus på kvinner med minoritetsbakgrunn og kvinner utsatt for vold. Dette kan betegnes for å være utsatte grupper, som gjerne befinner seg i en vanskelig situasjon. Når det gjelder kvinner generelt, er det slik Oxford Research ser det ikke slik at de er en spesielt utsatt gruppe, eller er personer som befinner seg i en vanskelig situasjon. Med den målgruppen som JURK har, kan tiltaket kun delvis sies å oppfylle dette vurderingskriteriet.</p>
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	<p>JURK retter rettshjelpstilbudet mot kvinner. Statistikken som presenteres i årsrapporten for 2013, viser at de største andelen av klienter faller innenfor aldersspennet 19-67. I tillegg har en veldig stor andel av klientene fullført videregående skole eller lignende, eller har en lavere grad fra universitet og høyskole. Det betyr at en god del av klientene har utdanning. Foruten dette er 70 % av klientene av norsk opprinnelse.</p> <p>JURK har et sterkt fokus på oppsøkende rettshjelp og rettighetsinformasjon. De oppgir å nå ut til flere kvinner med svakere økonomi gjennom deres oppsøkende virksomhet, via foredrag, rettighetsturne og ved besøk i fengsler. Men det må i den forbindelse nevnes at sakene som den oppsøkende virksomheten resulterte i utgjorde i underkant av 13 % av alle sakene i 2013.</p> <p>Når det gjelder inntektsnivået til brukerne, er det 25 % av klientene som har en inntekt på under 100 000 kroner. I tillegg er det 27 % som har en inntekt mellom 101 000 og 246 000 kroner og 27 prosent som tjener mellom 246 000 og 400 000 kroner. 13 % hadde en inntekt på over 400 000 kroner.</p> <p>På bakgrunn av disse momentene er det etter Oxford Research sin vurdering slik at tilbudet dels er rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet, ettersom mange av klientene er voksne med jobb og inntekt.</p>
Basert på frivillig arbeid	JURK baserer sin drift i stor grad på frivillighet. Selv om det er ansatt saksbehandlere som mottar lønn, er lønnen likevel kun på 6000 kroner i måneden for å arbeide i fulltid. Det vil si at de har en timelønn på ca. kroner 60.
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	Målgruppen er bred ettersom den er definert som et rettshjelptiltak for kvinner. JURK har et bredt nettverk ovenfor andre organisasjoner som jobber med tilgrensende problemstillinger.
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	<p>JURK ligger i Oslo og har åpent for henvendelser to dager i uken. Selv definerer de den oppsøkende virksomheten deres som beste virkemiddel for å nå ut til de med lavest inntekt og størst behov for rettshjelp. Gjennom den oppsøkende virksomheten når de også ut bredere geografisk enn kun gjennom kontoret som ligger i Oslo.</p> <p>JURK har faste mottak på Bredtveit fengsel, Raveberget fengsel og Sarpsborg fengsel. I tillegg har JURK fast mottak på Oslo Krisesenter.</p>
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	JURK ble opprettet i 1974 og har dermed 40 års erfaring innenfor å bistå kvinner i juridiske problemstillinger. Det innebærer at organisasjonen har god erfaring med tilsvarende prosjekter og tiltak. På saksbehandlernivå varierer erfaringsgrunnlaget mye mer. Det ansattes nye saksbehandlere med jevne mellomrom, og disse må læres opp for å komme på et visst nivå. Dersom det er behov for det tar saksbehandlerne kontakt med aktuell ekspertise for å få avklart spesifikke problemstillinger.
Fanger opp personer med lav inntekt	52 % av klientene har en inntekt på under 246 000 kroner, men årsrapporten fra JURK for 2013 viser også det 26 % som har over 300 000 kroner i inntekt. Blant de sist nevnte hadde 13 prosentpoeng en inntekt som var høyere enn 400 000 kroner.
Forventet kostnad per sak	Det foreligger ikke informasjon om dette.
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	Dette er det eneste rettshjelptiltaket som definerer målgruppen ut fra kjønn og kun retter seg mot kvinner. Juss Buss kan også være et aktuelt tiltak.

Kilde: Oxford Research

5.2.2 Juss Buss

Juss Buss er et rettshjelptiltak som drives av jusstudenter ved Universitetet i Oslo, og som tilbyr gratis rettshjelp i enkeltsaker, både i form av skriftlig og muntlig veiledning, samt gjennom partsrepresentasjon. Her gis det rettshjelp innen en rekke områder, som utlendingsrett, arbeidsrett, familierett og i spørsmål om gjeld. Driften av tiltaket startet som et forskningsprosjekt i 1971, men har fortsatt sitt rådgivningstiltak grunnet stort behov i befolkningen (<http://www.jussbuss.no/>). Juss Buss skal ikke være et alternativ til fri rettshjelp, men et supplement til denne ordningen.

Ut fra en totalvurdering oppfyller Juss Buss i stor grad tildelingskriteriene til JD. Tiltaket er i stor grad rettet mot personer i spesielt vanskelige situasjoner. Blant annet har en stor andel av klientene lav inntekt. For alle klientene lå den gjennomsnittlige inntekten på 172 000 kroner i 2013, mens den gjennomsnittlige inntekten for de 44 prosent av klientene med utenlandsk statsborgerskap var på 114 000 kroner i 2013. Det er det trolig at disse personene vil ha vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelptilbudet. Også på de resterende vurderingskriteriene er det slik at Juss Buss i stor grad oppfyller vurderingskriteriene til departementet.

Tabell 5 Oppfylging av kravene i formålsbeskrivelsen for Juss Buss

Vurderingskriterium	Vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	Den uttalte målgruppen er ressursvake grupper i økonomisk og sosial forstand. Utover det velges saker skjønnsmessig ut fra vedkommende situasjon og behov. Det som kjenner seg ut for Juss Buss sine klienter er at 61 % er menn, 56 % har norsk statsborgerskap, 38 % bor i Oslo, og tilnærmet halvparten har en inntekt på under 100 000 kroner. For alle klientene lå den gjennomsnittlige inntekten på 172 000 kroner i 2013. For de 44 prosent av klientene med utenlandsk statsborgerskap, var den gjennomsnittlige inntekten på 114 000 kroner i 2013. Slik Oxford Research vurderer det, oppfyller Juss Buss dette kriteriet. Tiltaket er i stor grad rettet mot personer i spesielt vanskelige situasjoner.
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelptilbudet	Ettersom en stor andel av klientene har lav inntekt, er det trolig at disse personene vil ha vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelptilbudet. Disse menneskene har få midler til å bruke på juridisk bistand og er derfor avhengig av at de kan få nødvendig bistand gratis.
Basert på frivillig arbeid	Tiltaket er fullstendig studentdrevet. Rettshjelpen ytes gratis av 30 jusstudenter. De som jobber på fulltid får litt under 7200 kroner i måneden. Disse jobber i gjennomsnitt mer enn en vanlig uke, noe som innebærer at timelønnen blir lav. Tiltaket er således i vesentlig grad basert på frivillig arbeid.
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	Målgruppen for organisasjonen er rettshjelp til ressursvake grupper. De sakene som prioriteres er knyttet til personer som ikke har økonomiske eller andre ressurser til å skaffe seg juridisk hjelp andre steder. I tillegg gjelder det saker av stor velferdsmessig betydning. Juss Buss har et godt nettverk i aktuelle miljø. Blant annet driver de en aktiv oppsøkende virksomhet der en kan nå aktuelle klienter (se under).
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	Juss-Buss har saksomkostningstid i egne lokaler i Oslo to dager i uken. I tillegg har de en god del oppsøkende virksomhet. Da besøker de fengsler på Østlandet, Slumstasjonen, voksenopplæringsentre, videregående skoler osv. Totalt sett hadde tiltaket full drift i 40 uker. I tillegg var det begrenset bemanning i åtte uker i sommerperioden.
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	Tiltaket ble opprettet i 1971 og har således 43 års erfaring med å gi rettshjelp til personer som har behov for det. På saksbehandlernivå varierer erfaringsgrunnlaget mye mer. Det ansattes nye saksbehandlere med jevne mellomrom, og disse må læres opp for å komme på et visst nivå.
Fanger opp personer med lav inntekt	44 % av klientene har en inntekt på under 100 000 kroner og 68 % under 246 000 kroner. Slik Oxford Research vurderer det, fanger tiltaket i stor grad opp personer med lav inntekt.
Forventet kostnad per sak	Det foreligger ikke informasjon om dette.
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	Det finnes flere studentrettshjelptiltak. Selv om Juss-Buss ikke har særlig fokus på menn, er 61 % av sakene tilhørende menn, mens 39 % er kvinner. Det skjeve fordelingen tilskrives at JURK har sine lokaler i samme bygning og at flere av kvinnene som har behov for rettshjelp benytter JURK i stedet. Slikt sett har Juss Buss og JURK kommet fram til en god arbeidsfordeling. Det eksisterer en viss overlapp med Oslo kommune Fri rettshjelp når det gjelder målgruppen som en fokuserer på.

	Majoriteten av brukerne ville trolig ikke fått hjelp andre steder, men for noen kan de andre studentrettshjelptiltakene være et alternativ. En har et godt samarbeid og en god rollefordeling med disse.
Kilde: Oxford Research	

5.2.3 Jushjelpa i Midt-Norge

Jushjelpa i Midt-Norge tilbyr gratis juridisk rådgivning og rettshjelp til alle innbyggere i Midt-Norge. Formålet med tiltaket er først og fremst å kunne bistå med juridisk rådgivning til folk som har problemer med å skaffe seg rettshjelp på andre måter for eksempel av økonomiske eller sosiale grunner. I tillegg til rådgivning og informasjon kan Jushjelpa være representant ovenfor motpart utenfor rettergang, samt delta i forhandlingsmøter. Jushjelpa kan også representere i Forlikrådet, Tingretten og Namsretten

I tabellen under gis det en nærmere oversikt over i hvilken grad Jushjelpa i Midt-Norge oppfylder kravene i formålsbeskrivelsen. Som det framgår av tabellen, oppfylder Jushjelpa i Midt-Norge mange av tildelingskriteriene. Når det gjelder det kriteriet som JD legger størst vekt på, er imidlertid ikke måloppfyllel-

sen like tilfredsstillende. Halvparten av klientene har utdanning fra høyskole og universitet og 36 prosent av dem har mer enn 300 000 kroner i inntekt. Blant de sistnevnte har 18 prosentpoeng mer enn 400 000 kroner i inntekt. Slik Oxford Research vurderer det, innebærer det at tiltaket kun til dels kan sies å være rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon.

Dette argumentet underbygges også av en addisjonalitetsvurdering. Jushjelpa har spurt klientene om i hvilken grad de ville hatt andre muligheter for å få hjelp dersom Jushjelpa ikke hadde eksistert. Godt over halvparten av klientene vurderer det da slik at de ville hatt andre muligheter for å få juridisk bistand. Ut fra en samlet vurdering, kan en dermed kun si at tiltaket i en viss grad oppfylder JDs tildelingskriterier.

Tabell 6 Oppfylging av kravene i formålsbeskrivelsen for Jushjelpa i Midt-Norge

Vurderingskriterium	Vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	<p>Ifølge Jushjelpa i Midt-Norge sin årsrapport for 2013, er organisasjonens mål tredelt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Å yte juridisk rådgivning til folk som ellers har problemer med å skaffe seg rettshjelp på andre måter. Jushjelpa skal ha en sosial profil, og først og fremst gi hjelp til de som trenger det mest. • Gjennom rettspolitiske prosjekt å nå ut med informasjon til større grupper av befolkningen, blant annet for å virke forebyggende på sentrale rettsområder. • Å gi jusstudentene i Trondheim muligheten til å praktisere sitt fag under utdannelsen. <p>De klientene som benytter seg av tilbudet kjennetegnes av at 54 % er kvinner og 60 % mellom 19-40 år. 19 % er trygdet eller arbeidsledig, 36 % arbeidstaker og 50 % har utdanning fra høyskole eller universitet. 26 % klientene har lavere inntekt enn 100 000 kroner, mens 36 prosent har mer enn 300 000 kroner i inntekt. 45 % har over 500 000 i gjeld.</p> <p>Basert på de foreliggende målsetningene og profilen til klientene, er det Oxford Research sin vurdering at tiltakene til dels kan sies å være rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon.</p>
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	<p>Årsrapporten til Jushjelpa i Midt-Norge inneholder statistikk om hvilket alternativ klientene hadde hatt dersom Jushjelpa ikke hadde eksistert. Her oppgir 33 % at de ikke ville gjort noe eller er usikre. Likevel er det nesten 60 % som enten ville kontaktet advokat, et offentlig kontor eller gjort det selv. Altså ville godt over halvparten av klientene hatt andre muligheter. I tillegg må det poengteres at 50 prosent av de som benytter seg av tilbudet, har et høyt utdannet. Dette betyr at disse burde være i stand til å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet.</p> <p>Samlet sett er det dermed slik at tilbudet kun delvis er rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet.</p>
Basert på frivillig arbeid	Jushjelpa i Midt-Norge baserer seg også på studenter. Medarbeidere ansettes av daglig leder og styreleder, og medarbeiderne ansettes i en fast 50 % stilling. I tillegg har Juss-

	hjelpa en rettspolitisk leder som er utdannet jurist.
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	Målgruppen er relativt bred. En fokuserer på de gruppene som ikke har hatt tilgang til tilfredsstillende rettshjelp. I sitt rettspolitiske arbeid, er det en mer spisset målgruppe. En har et særlig fokus på arbeid over for utenlandske arbeidstakere, studenter og rusavhengige. Jushjelpa samarbeider med andre organisasjoner som jobber med relevante målgrupper. Dette er mellom annet IMDi, Gatejuristen, Trondheim kommune, Dialogsenteret, Heidrun senteret og Leieboerforeningen. Dette gir et nettverk inn i aktuelle miljøer.
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	Jushjelpa er åpen alle dagene i uken. I tillegg er en ved Tunga og Leira fengsel hver tredje uke samt at det er mulig å ta kontakt via hjemmesiden, epost eller telefon. En holder også åpent om sommeren, ettersom det kommer inn mange henvendelser i denne tidsperioden. Samlet sett innebærer dette stor tilgjengelighet for klientene.
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	Jushjelpa i Midt-Norge ble etablert i 1991 og har lang erfaring med juridisk rådgivning. På saksbehandlernivå varierer erfaringsgrunnlaget mye mer. Det ansattes nye saksbehandlere med jevne mellomrom, og disse må læres opp for å komme på et visst nivå.
Fanger opp personer med lav inntekt	Jushjelpa i Midt-Norge har ingen begrensninger når det gjelder klientens inntekt eller formue. 26 % har en inntekt under 100 000 kroner, mens 53 prosent har en inntekt under 246 000 kroner. 18 prosent har en inntekt over 400 000 kroner.
Forventet kostnad per sak	Det foreligger ikke informasjon om dette.
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	Det finnes i liten grad andre alternativer i Trøndelag. Det nærmeste en kommer er Gatejuristen.
Kilde: Oxford Research	

5.2.4 Jusshjelpa i Nord-Norge

Jusshjelpa i Nord-Norge tilbyr gratis rettshjelp i enkeltsaker, og drives av jusstudenter. En målsetning for tiltaket er å kunne bedre rettshjelpstilbudet i Nord-Norge. Ut i fra dette har Jusshjelpa en sosial profil ved å bistå med rettshjelp til de som trenger det mest. Klientene velges ut i fra ressursevne, type problem og hvorvidt det anses som nødvendig med bistand fra Jusshjelpa. Jusshjelpa tilbyr rettshjelp i saker innen sosialrett, fengselsrett, gjeldsrett, husleierett, arbeidsrett, trygderett, barnerett, ekteskapsrett, ugift samliv, utlendingsrett, arverett og pengekrav. Jusshjelpa arbeider også med rettspolitikk, utrednings- og forskningsarbeid for å avhjelpe klientgruppenes juridiske problem.

I tabellen under gis det en nærmere oversikt over i hvilken grad Jusshjelpa i Nord-Norge oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen. Som det framgår av tabellen, oppfyller organisasjonen mange av tildelingskriteriene. Når det gjelder det kriteriet som JD legger

størst vekt på, er det som for Jusshjelpa i Midt-Norge slik at måloppfyllelsen ikke er like god. En tredjedel av klientene har utdanning fra høyskole og universitet og 36 prosent av dem har mer enn 300 000 kroner i inntekt. Blant de sistnevnte har 15 prosent en inntekt på over 400 000 kr. Det innebærer at tiltaket kun i en viss grad kan sies å være rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon.

Som for Jusshjelpa i Midt-Norge har en også spurt om hvor avgjørende tiltaket er for å få hjelp (addisjonalitet). I årsrapporten fra Jusshjelpa i Nord-Norge påpekes det at 54 prosentene av klientene enten ville ha kontaktet advokat eller et offentlig kontor dersom de ikke hatt fått hjelp gjennom tiltaket. Det viser at det finnes relativt gode muligheter for å få juridisk hjelp andre steder. Ut fra en samlet vurdering kan en dermed kun si at tiltaket i en viss grad oppfylder JDs tildelingskriterier.

Tabell 7 Oppfylging av kravene i formålsbeskrivelsen for Jusshjelpa i Nord-Norge

Vurderingskriterium	Vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	De klientene som benytter seg av tilbudet til Jusshjelpa i Nord-Norge i 2014 kjennetegnes av at 53 % er kvinner, og 73 % mellom 19-50 år. Omkring 13 % er arbeidsledig, 14 % er trygdet og 14 % er student. Omkring 47 % er arbeidstakere både fulltid og deltid. Omkring 36 % har utdanning eller er under utdanning fra høyskole/universitet. 26 % har lavere inntekt enn 100 000 kr og 36 % høyere inntekt enn 300 000 kr. 37 % har over 500 000 kr i gjeld og 26 % en formue på under 10 000 kr. Basert på de foreliggende målsetningene og profilen til klientene, er det Oxford Researchs vurdering at tiltakene dels kan sies å være rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon.

Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	Årsrapporten til Jusshjelpa i Nord-Norge inneholder statistikk om hvilket alternativ klientene hadde hatt dersom Jusshjelpa ikke hadde eksistert. Her oppgir 34 % at de ikke ville gjort noe eller ikke vet. Likevel er det 60 % som enten ville kontaktet advokat, et offentlig kontor eller gjort det selv. Ut fra en totalvurdering, innebærer det at tilbudet kun delvis er rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet.
Basert på frivillig arbeid	Jusshjelpa i Nord-Norge har en daglig leder og en kontormedarbeider i full stilling. I tillegg har de tilknyttet mellom 21 og 24 studenter. Studentene skal jobbe minst 21 timer i uka med rettshjelp. I tillegg legger studentene ned et betydelig antall frivillige timer. Hos Jusshjelpa i Nord-Norge har studentene vanligvis tre semestre med praksis, noe betyr at det hvert semester skjer en stor utskiftning av personell.
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	Målgruppen til Jusshjelpa i Nord-Norge er relativt bred. Jusshjelpa skal ha en sosial profil, og gi gratis rettshjelp til dem som har størst behov. Dette innebærer at en legger vekt på å prioritere klienter ut fra deres ressursevne, hvilket problem de har og hvor vidt det er nødvendig med hjelpen. Studentene er en viktig målgruppe i så måte.
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	Jusshjelpa i Nord-Norge har åpent fra mandag til torsdag. Ellers er det mulig å melde inn saker via nett og per telefon. I 2014 behandlet Jusshjelpa 1736 henvendelser over en driftsperiode på 46 uker. For å nå målgruppen, benytter Jusshjelpa seg av eksisterende kontaktnett, ulike sentrale institusjoner, annonsering, sosiale medier og nettsiden. En søker jevnlig kommunene i de tre nordligste fylkene om midler til å reise rundt i fylkene, besøke relevante institusjoner og holde foredrag. Dette fungerer som en viktig måte å få inn saker på og å treffe målgruppen.
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	Jusshjelpa i Nord-Norge ble opprett i 1986, og har lang erfaring med juridisk rådgivning. Jusshjelpa i Nord-Norge driver i tillegg formidlingsaktiviteten beskrevet ovenfor, har et aktivt Russlandsprosjekt (finansiert av Barents-sekretariatet) og fungerer som høringsinstans. På saksbehandlernivå varierer erfaringsgrunnlaget mye mer. Det ansattes nye saksbehandlere med jevne mellomrom, og disse må læres opp for å komme på et visst nivå.
Fanger opp personer med lav inntekt	Hos Jusshjelpa i Nord-Norge behøvsprøves hjelpen etter inntekt. Dersom personene har god inntekt, henvises de videre til relevante offentlige instanser, eller eventuelt advokat. Når det gjelder det faktiske inntektsnivået, har 14 % en inntekt under 100 000 kroner, mens 45 prosent har en inntekt under 246 000 kroner. 15 prosent har en inntekt over 400 000 kroner.
Forventet kostnad per sak	Det foreligger ikke informasjon om dette.
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	Finnes andre studentrettshjelpiltak, og Gatejuristen. I Jusshjelpa Nord-Norge er det etablert et samarbeid med Gatejuristen i Tromsø, hvor det er spesifisert hvilke institusjoner som det rekrutteres fra til hvilket tiltak for å hindre overlapp. Det geografiske virkeområdet gjør at Vestlandet og Midt-Norge i stor grad treffer klienter i et spesifikt fylke. Kontorene treffer de geografiske områdene i nærheten av kontorene.
Kilde: Oxford Research	

5.2.5 Jussformidlingen i Bergen

Jussformidlingen i Bergen har siden den startet opp i 1972 tilbudt gratis rettshjelp og juridisk bistand til privatpersoner og enkeltmannsforetak, uavhengig av bosted og personlig økonomi. Saksbehandlingen gjøres av jusstudenter ved Universitetet i Bergen. Som en del av visjonen ønsker Jussformidlingen å nå ut til de personen som har størst behov for gratis bistand, i tillegg til å tilby et attraktivt praksistilbud for jusstudenter.

I tabellen på neste side gis det en nærmere oversikt over i hvilken grad Jussformidlingen i Bergen oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen. Hovedbildet er som for flere av de andre studentrettshjelpiltakene.

En oppfyller mange av tildelingskriteriene, mens skårer dårligere på å være innrettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt. Vel 40 prosent av klientene har utdanning fra høgskole og universitet og 36 prosent av dem har mer enn 300 000 kroner i inntekt. Slik Oxford Research vurderer det, innebærer det at tiltakene kun i en viss grad kan sies å være rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon.

I tillegg er det også slik at nesten 50 % av klientene enten ville ha kontaktet advokat eller et offentlig kontor dersom de ikke hatt fått hjelp gjennom Jussformidlingen. Det viser at det finnes andre muligheter for å få juridisk hjelp. Ut fra en samlet vurdering, kan

en dermed kun si at tiltaket i en viss utstrekning oppfyller JDs tildelingskriterier.

Tabell 8 Oppfylging av kravene i formålsbeskrivelsen for Jussformidlingen i Bergen

Vurderingskriterium	Vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	52 % av de klientene som benytter seg av tilbudet til Jussformidlingen i Bergen er kvinner og 54 % er mellom 19-40 år. 25 % er trygdet eller arbeidsledig, 41 % arbeidstaker og 41 % har utdanning fra høyskole eller universitet. 18 % av klientene har lavere inntekt enn 100 000 kroner og 53 % lavere enn 246 000 kroner, mens 36 prosent har mer enn 300 000 kroner. 34 % har over 500 000 i gjeld. Basert på statistikken ovenfor, er det Oxford Research sin vurdering at tiltakene til dels kan sies å være rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon.
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	Årsrapporten til Jussformidlingen i Bergen inneholder en vurdering av hvilket alternativ klientene hadde sett for seg uten bistand fra Jussformidlingen. Her oppgir 31 % at de ikke ville gjort noe eller er usikre. Likevel er det 48 % som enten ville kontaktet advokat eller offentlig kontor. Altså ville nesten 50 % av klientene hatt andre muligheter. I tillegg må det poengteres at 41 % av de som benytter seg av tilbudet har høyere utdanning. Dette betyr at disse i større grad burde være i stand til å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet. Samlet sett innebærer dette at tilbudet kun delvis er rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet.
Basert på frivillig arbeid	Jussformidlingen har en fast ansatt daglig leder og en kontomedarbeider i 20 % stilling. Ellers er Jussformidlingen kun basert på frivillighet. Studentene mottar 5500 kroner i måneden som kompensasjon for at de blir forsinket i studiet (107 kroner timen).
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	Jussformidlingen har en svært bred målgruppe. Alle privatpersoner kan i utgangspunktet få hjelp. Jussformidlingen har ingen grenser med hensyn til klientens personlige inntekt eller formue, og en bistår klienter fra hele landet. Det geografiske nedslagsfeltet er imidlertid først og fremst Vestlandet.
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	Tilgjengeligheten er svært god. Jussformidlingen har åpent alle dager utenom fredag. For å sikre at det skal være mulig å få hjelp om sommeren, har en også åpent da. For å få ut informasjon om hva en kan tilbyd, har en hatt stand på Torgalmenningen og ulike kjøpesentre. En har også reist rundt på Vestlandet og hatt informasjonsmøter.
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	Jussformidlingen ble etablert i 1974, og har lang erfaring med juridisk rådgivning. På saksbehandlernivå varierer erfaringsgrunnlaget mye mer. Det ansattes nye saksbehandlere med jevne mellomrom, og disse må læres opp for å komme på et visst nivå. Jussformidlingen har et grundig kvalitetssikringssystem for å sikre at kvaliteten på rådgivningen blir god.
Fanger opp personer med lav inntekt	Jussformidlingen har ingen begrensninger når det gjelder klientens inntekt eller formue. 53 % har en inntekt under 246 000 kroner, mens 18 % har en inntekt over 400 000 kroner.
Forventet kostnad per sak	Det foreligger ikke informasjon om dette.
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	Det finnes få andre muligheter for målgruppen. Dersom det er behov for det kompetansemessig, henviser en til JURK, Jusshjelpa i Midt-Norge og Jusshjelpa i Nord-Norge. Jussformidlingen har samarbeid med Bergen uavhengige sosialrådgivning og økonomirådgivningen når det gjelder med praktisk oppfølging av klientene.

Kilde: Oxford Research

5.3 Gatejuristprosjektene

Gatejuristen gir oppsøkende og gratis rettshjelp til folk med rusproblemer. Det finnes kontorer i Tromsø, Bergen, Trondheim, Kristiansand, Stavanger, Hamar samt et satellittkontor i Tønsberg. Gatejuristene arbeider med oppsøkende tiltak, hvor de går gatelangs, reiser ut til væresteder, til fengsler og ulike institusjoner for å informere, opplyse og veilede rusmisbrukere. Denne rettshjelpen ytes i stor grad av frivillige advokater og jurister. Tiltaket startet

opp som et forprosjekt i 2004, og er i dag et fast tiltak tilhørende Kirkens Bymisjon. Organisasjonen søker også å påvirke myndigheter til lovendringer, med utgangspunkt i erfaringer de gjør i enkeltsaker.

I tabellen på neste side gis det en inngående oversikt over i hvilken grad Gatejuristprosjektene oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen. Ut fra en totalvurdering oppfyller Gatejuristprosjektene i stor grad tildelingskriteriene til JD. Tiltaket er i stor grad rettet mot personer i spesielt vanskelig situasjoner. De aller

fleste har en inntekt som ligger under 180 000 kroner og er uten fast jobb. Som følge av rusproblemer har de også en rekke personlige utfordringer, noe som gjør at de vil de ha store vansker med å nyttig-

gjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet. Også på de resterende vurderingskriteriene oppfyller Gatejuristprosjektene tildelingskriteriene i stor grad.

Tabell 9 Oppfylging av kravene i formålsbeskrivelsen for Gatejuristprosjektene

Vurderingskriterium	Vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	<p>Rettshjelpstilbudet er rettet mot personer med rusproblemer. Ifølge nettsidene til Gatejuristen i Oslo⁹, er bakgrunnen for opprettelsen at den tradisjonelle rettshjelpen ikke når mennesker med rusproblemer. Det påpekes også at disse klientene har et underskudd av rettssikkerhet og ved hjelp av det oppsøkende arbeidet kan det ytes rettshjelp til personer som ellers ikke ville fått hjelp de har krav på.</p> <p>De aller fleste av klientene får sin inntekt gjennom ulike offentlige ytelser. Dette er først og fremst uførestønning, sosialstønning og arbeidsavklaringspenger. De aller fleste har en inntekt som ligger under 180 000 kroner. Som følge av rusproblemer får de også en rekke personlige utfordringer, og klientene befinner seg således i en gruppe som har en spesielt vanskelig situasjon.</p> <p>Ut fra Oxford Research sin vurdering, oppfyller dette rettshjelpstilbudet i stor grad dette kriteriet.</p>
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	<p>Personer med rusproblemer har en veldig vanskelig livssituasjon, og kan ut fra det betegnes som veldig ressursvake. De har store vanskeligheter med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet, og vil ikke være i stand til selv å oppsøke rettshjelpen. Klientene har fokus på rus, og de har store sosiale problemer og vansker med å holde orden. Dette innebærer at arbeid overfor dem krever stor grad av tålmodighet.</p>
Basert på frivillig arbeid	<p>Det varierer mellom de ulike kontorene omkring hvor mange ansatte det er. Det samlede inntrykket av alle kontorene, er at rettshjelpen i stor grad er basert på frivillig arbeid. Det er også en fellesnevner at det er de frivillige som i stor grad tar seg av den oppsøkende virksomheten og tilbyr rettshjelpen. De fast ansatte har i de fleste tilfellene ansvar for selve driften av kontoret.</p> <p>Kontoret i Oslo er det klart største kontoret i forhold til antall fast ansatte og andel frivillige. I 2013 hadde kontoret fem fast ansatte, tre i midlertidig engasjement og tre i praksisplass gjennom NAV. Samtidig har de tilknyttet i overkant av 60 frivillige. De frivilliges arbeid utgjorde i 2013 3,54 årsverk. I de andre kontorene varierer antall personer med fast ansettelse mellom 1 og 2, mens antall frivillige varierer mellom 6 og 17. Hamarkontoret skiller seg litt ut ved at ikke har egne frivillige, men i stedet benytter de frivillige som er tilknyttet kontoret i Oslo.</p>
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	<p>Gatejuristprosjektene har en klart definert målgruppe som er rusmisbrukere. Det finnes etablerte kontorer i alle de største byene i Norge. Dette er også steder hvor det finnes flest personer som faller inn under målgruppen.</p> <p>Ifølge årsrapporten fra kontoret i Oslo, har andel saker innkommet på oppsøkende saks-mottak gått noe ned. Dette skyldes ifølge dem selv, at kontorets åpningstider har blitt godt kjent blant klientene. Det betyr at tiltaket er forholdsvis godt kjent blant den aktuelle målgruppen (Gatejuristen, årsrapport for 2013 s. 29).</p>
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	<p>Gatejuristen er innrettet mot å være oppsøkende overfor mulige klienter og på den måten nå ut til de som ikke kan benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet. Tiltaket kan omtales som veldig tilgjengelig siden det primært er tiltaket som oppsøker klient og ikke omvendt som det er i mange tilfeller.</p>
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	<p>Gatejuristen startet opp i Oslo som et forprosjekt i 2004, og hadde første saksmottak i 2005. I dag er Gatejuristen et fast tiltak under Kirkens Bymisjon, og en har bred erfaring med arbeid rettet mot målgruppen. Gatejuristen begrenser seg til å jobbe innen en retts-hjelpsramme, men en har tett samarbeid med andre som jobber med velferdstiltak overfor personer med rusproblemer.</p>
Fanger opp personer med lav inntekt	<p>Rettshjelpen fanger i stor grad opp personer med lav inntekt. Det er svært få av klientene som har fast jobb, og de aller fleste har en inntekt på under 180 000 kroner. På grunn av rusproblemer, har klientene ikke muligheter til å få fast jobb.</p>
Forventet kostnad per sak	<p>Det foreligger ikke informasjon om dette.</p>

⁹ <http://www.bymisjon.no/Virksomheter/Gatejuristen/Hva-gjor-vi/>

Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	Tiltaket befinner seg i en særstilling i forhold til den oppsøkende virksomheten de har overfor rusmisbrukere. Svært mange ville ikke fått hjelp uten Gatejuristen. I Oslo-området er det i teorien en mulig overlapp med Oslo kommune Fri rettshjelp, men i praksis er det en tydelig rollefordeling.
Kilde: Oxford Research	

5.4 Norsk forbund for utviklingshemmede

Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) er en menneskerettsorganisasjon som bidrar til å gjøre hverdagen lettere for mennesker med utviklingshemming og familiene deres. NFU ble etablert i 1967 og har i dag over 8000 medlemmer i hele Norge. Blant annet arbeider organisasjonen gjennom å gi veiledning og holde kurs for sine medlemmer, for å spre kunnskap slik at familiene får den støtten de trenger. Organisasjonen har jurister som tilbyr juridisk rådgivning i spørsmål omkring hvilken hjelp en har krav på, hvordan en skal få tak i hjelpen en trenger, samt bistand om en er uenig i vedtak fra kommunen. Juristene arbeider også med å skrive høringsvar til lovendringer, meldinger fra stortinget retningslinjer og utredninger.

I tabellen under gis det en nærmere oversikt over i hvilken grad NFU oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen. Ut fra en samlet vurdering, finner Oxford Research at NFU i stor grad fyller vurderingskriteriene som er satt. Tiltaket har en spesifikk målgruppe som er særlig utsatt, og når en gruppe mennesker som har vanskelig med å benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet. Personer med utviklingshemming har vanskelig for å ivareta egne interesser, og har i mange tilfeller begrenset arbeidskapasitet eller vansker med å få arbeid. Tilbudet er derimot i liten grad basert på frivillig innsats.

Tabell 10 Oppfylging av kravene i formålsbeskrivelsen for Norsk forbund for utviklingshemmede

Vurderingskriterium	Vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	NFU retter seg mot personer med utviklingshemming, som er en utsatt gruppe i samfunnet. Ifølge NFU sin årsmelding (2011 og 2009) er det diskriminering av utviklingshemmedes rettigheter og økt mulighet for ett mer normalt liv inkludert i samfunnet for øvrig. De viser til en stadig utfordring knyttet til forholdene som utviklingshemmede lever under. Årsmeldingen peker på utfordringer knyttet til rettigheter, diskriminering, institusjonalisering og dårlig integrering som begrunnelse for NFU sin virksomhet for utviklingshemmede. I NFU sitt arbeid blir derfor også juridiske problemstillinger viktige og hjelp i forhold til disse sentrale i arbeidet for å styrke og verne utviklingshemmedes rettigheter og muligheter.
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	Personer med utviklingshemming har utfordringer med ulike deler av livet avhengig av diagnose. Flere kan behøve hjelp for å ivareta sine egne interesser, det er derfor grunn til å tro at denne gruppen vil ha større vansker med å nyttiggjøre seg det ordinære rettshjelpstilbudet enn de funksjonsfriske. Utviklingshemmede kan i mange tilfeller ha redusert arbeidskapasitet og være avhengig av trykdeordninger og dermed ha begrenset mulighet til å anskaffe ordinær rettshjelp. Andre igjen kan være funksjonsfriske, men ha vansker med å få arbeid, da få arbeidsgivere ansetter folk med utviklingshemming. I NFU sin årsmelding for 2011 påpekes klagesaker som en hovedgruppe saker for rettshjelpstilbudet. Nettopp muligheten til å påklage vedtak og kreve rettigheter er ting som utviklingshemmede har vansker for å ivareta selv. Reduserte kognitive evner gjør det vanskelig å sette seg inn i kompliserte juridiske problemstillinger og få gjennomslag mot forvaltningen. På bakgrunn av dette og svekket økonomi grunnet at hoveddelen lever på ulike trykdeordninger er det lite trolig at målgruppen vil kunne nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet.
Basert på frivillig arbeid	NFU er basert på ansatte og frivillig arbeidskraft i sentraladministrasjon og lokallag. Det er omtrent 8000 medlemmer fordelt på 19 fylkeslag og 190 lokallag. Det er 12 fast ansatte hvorav 2 er jurister som jobber spesifikt med rettshjelpstilbudet. ¹⁰

¹⁰ <http://www.nfunorge.org/no/Om-NFU/Ansatte/>

Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	Mennesker med utviklingshemninger er NFU sin målgruppe. Utviklingshemninger defineres slik av NFU: «medfødt eller tidlig ervervet kognitiv svikt».
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	NFU har to ansatte jurister på fulltid som er tilgjengelig for medlemmene i NFU. Disse er tilgjengelig for veiledning over telefon og epost, og har åpen telefon fra 09.00 til 15.30. Juristene bistår medlemmer med juridiske spørsmål. NFU har drevet tilbudet i flere år med stor pågang fra medlemmene. Noen ganger ser de også at det er behov for å hjelpe med forslag til søknad med mer. Juristene får også henvendelser fra kommuner og advokater som har spørsmål om regelverket. De får også henvendelser fra medlemmer i LUPE - Landsforbundet for utviklingshemmede og pårørende. Det er stort sett pårørende og verger som tar kontakt. Juristene har som policy å ikke si nei til noen, men å forsøke å bistå alle som ringer, uavhengig av om de er medlemmer eller ikke. Juristene får særlig mange spørsmål om vergemål og problemer knyttet til dette.
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	Tiltaket har vært aktivt siden 1967.
Fanger opp personer med lav inntekt	Siden utviklingshemmede ofte ikke kan ha ordinært arbeid vil det tilbudet hovedsakelig rette seg mot personer med en lavere inntekt. Se også avsnittet om vansker med å benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet.
Forventet kostnad per sak	Ingen informasjon om dette.
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	Innsatsen som gjøres fra NFU innen rettshjelp kan til en viss grad sies å overlape med Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO), som har opprettet et eget rettighets-senter. FFOs Rettighets-senter er et rådgivnings- og kompetansesenter i rettighets-spørsmål som gjelder personer med funksjonshemming og kronisk sykdom. Spørsmålene kan gjelde både velferdsrettigheter og diskriminering. Senteret mangler imidlertid noe av kompetansen på vergemål som NFUs jurister besitter, og flere av deres medlemmer blir henvist til NFU i slike spørsmål. Ellers har opprettelsen av et eget ombud for funksjonshemmede lenge vært debattert, men ivaretagelsen av gruppen ligger per i dag hos Pasient- og brukerombudet. Ombudet er imidlertid svært pasientorientert, og lite gunstig i diskrimineringssaker eller saker opp mot kommunene.
Kilde: Oxford Research	

5.5 Krisesentrene

Lov om kommunale krisesentertilbud gir alle kommuner en plikt til å sørge for et krisesentertilbud. Krisesentrene skal være et lavterskeltilbud til personer som har blitt utsatt for, eller har mottatt trusler om, mishandling, overgrep eller vold i hjemmet. Sentrene bistår med råd, støtte og veiledning til de som trenger det. De kan også bistå med midlertidig botilbud for voldsutsatte og deres barn. Ved sentrene vil brukerne få hjelp med å kontakte ulike deler av hjelpeapparatet, og hjelp til eventuell ny etablering. De fleste krisesentre har avtaler med eksterne fagfolk som kan kontaktes ved behov (<http://www.bufetat.no/bufdir/krisesenter/om/>).

I tabellen under gis det en inngående oversikt over i hvilken grad krisesentrene oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen. Ut fra en totalvurdering oppfyller sentrene i stor grad tildelingskriteriene til JD. Det er Oxford Researchs vurdering at personer som opplever å bli utsatt for vold i nære relasjoner har et akutt behov for rettslig bistand, og at målgruppen derfor er i en spesielt vanskelig situasjon. Krisesentrene treffer også en bredere målgruppe ved bare å være tilgjengelig, fordi det fungerer som en slags forsikring dersom krisen skulle ramme. Tiltaket er imidlertid ikke et typisk rettshjelpstiltak – det er lovpålagt, og skiller seg derfor vesentlig fra de andre tiltakene som er undersøkt.

Tabell 11 Oppfylging av kravene i formålsbeskrivelsen for Krisesentrene

Vurderingskriterium	Vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	Krisesentrene er rettet mot personer som er utsatt for vold i nære relasjoner, eller personer som har fått trusler om dette. Dette er altså et tiltak for personer som mangler andre alternativer i en akutt krise. Årsrapporten fra 2013 viser at beboerne er betydelig mindre yrkesaktive enn andre. I tillegg er det mange av beboerne som har innvandrerbakgrunn. En stor andel av beboerne mottar offentlig støtte. Foruten disse, er det en god del som er barn. Ved at disse menneskene har dårlige økonomiske forhold og lite nettverk, er de å betegne som i en spesielt vanskelig situasjon.
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	Krisesentrene står i en særstilling i forhold til en del andre spesielle rettshjelpstiltak, ettersom de er lovpålagt og tilbyr både råd og veiledning på dagtid samt overnatting. En stor del av tilbudet er altså rettet inn mot at personer som grunnet vold eller trusler om dette

	befinner seg i en vanskelig situasjon. Disse kan da oppsøke krisesenteret, hvor de kan både kan få rettshjelp og samtidig en plass å oppholde seg.
Basert på frivillig arbeid	Årsrapporten fra 2013 viser at det var totalt 569 ansatte ved krisesentertilbudene for kvinner. Dette fordeler seg på 184 heltidsansatte og 385 deltidsansatte. Foruten dette var det 133 personer som tok frivillige vakter. Med frivillige vakter menes personer som ikke er i et ordinært ansettelsesforhold, men som utfører arbeidsoppgaver mot et honorar. Den samme rapporten viser at antallet frivillige vakter har blitt betydelig redusert sammenlignet med 2010, hvor det var 255 frivillige vakter. Likevel baserer fremdeles krisesentrene seg på en god del frivillig arbeid.
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	Målgruppen til krisesentrene er definert som: «personer utsatt for vold i nære relasjoner eller trusler om vold», jf. Krisesenterloven § 1. Således har tilbudet en klart definert målgruppe.
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	Tiltaket er lovpålagt i norske kommuner. Det står presisert i lov om kommunale krisesentertilbud § 2 andre avsnitt bokstav a at det skal være et gratis, helårs og heldøgntilbud. I samme paragraf står det oppgitt at man også kan henvende seg til krisesentrene uten timeavtale. På bakgrunn av disse momentene kan det sies at krisesentrene oppfattes å være tilgjengelig for målgruppen. Krisesentrene er som regel godt kjent i kommunene de tilhører. Flere brukere oppsøker derfor sentrene på egen hånd. Andre brukere har fått anbefalinger om å oppsøke senteret fra NAV, barnevernstjenesten, lege, psykolog eller andre instanser. Noen blir fulgt til senteret av politi. Krisesentrene driver derfor som regel ingen oppsøkende virksomhet. Det hender midlertid at det dels ut brosjyrer som kan ligge ved de ulike institusjonene, eller driver opplæring av relevant personell i hjelpeapparatet om senterets tilbud.
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	Krisesentrene har lang erfaring i Norge, og i 2013 fantes det 46 ulike krisesentre rundt om i forskjellige kommuner.
Fanger opp personer med lav inntekt	Statistikk presentert i årsrapporten viser at kun 35 % av beboerne var utearbeidende i fulltid. I tillegg var 15 % utearbeidende deltid (Årsrapport 2013 s. 70). De resterende 50 % går enten på stønad, er arbeidssøker, er under utdanning, hjemmearbeidende osv. Det betyr at en relativt stor andel av beboerne er personer har lav inntekt. Ettersom tilbudet også er gratis (kostnad per dag dekkes av sosialhjelp), når tilbudet personer med lav inntekt. Vold i nære relasjoner har ofte stor innvirkning på økonomien til menneskene som blir utsatt for dette, da flere forlater de sikre økonomiske rammene de tidligere har hatt. Krisesentrene gir mulighet for rask juridisk avklaring om hvilken hjelp man kan få i en slik situasjon. Rådene har ofte stor betydning for hva menneskene velger å gjøre videre.
Forventet kostnad per sak	Ingen informasjon om dette.
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	Ifølge Krisesentrenes årsrapport er krisesentertilbudene det eneste hjelpetiltaket med særlig kompetanse på beskyttelse og sikkerhet, råd og veiledning til kvinner, menn og barn utsatt for vold i nære relasjoner. Likevel kan tilbudet sies å være supplerende med tilbudet hos Bufetats familievernkontorer. Familievernkontorene jobber noe mer overordnet med familierelasjoner og samliv, og tilbyr ikke det samme akuttilbudet som krisesentrene gjør.
Kilde: Oxford Research	

5.6 Stine Sofies stiftelse

Stine Sofies Stiftelse ble etablert i 2000, og har vært med på å sikre fornærmede og etterlattes rettigheter i forbindelse med straffesaker (blant annet gjennom Fornærmedeutvalget). Dette gjelder rettigheter som rett til dokumentinnsyn og informasjon om sakens utvikling, rett til å være tilstede, stille spørsmål og til «Victim impact Statement». Stiftelsen arbeider med å forebygge og avdekke overgrep og vold mot barn, samt ivareta barn som opplever vold og deres pårørende. Stiftelsen driver også en utstrakt foredragsvirksomhet for å belyse vold mot

barn som samfunnsproblem. Daglig drift, utvikling og gjennomføring av prosjekter finansieres gjennom midler fra privatpersoner og bedrifter (<http://stinesofiesstiftelse.no/index.php>).

I tabellen under gis det en nærmere oversikt over i hvilken grad Stine Sofies stiftelse oppfylder kravene i formålsbeskrivelsen. Ut fra en samlet vurdering, finner Oxford Research at stiftelsen til en viss grad fyller vurderingskriteriene som er satt. Tiltaket har en spesifikk målgruppe som er særlig utsatt, barn som er utsatt for vold og overgrep. Tilbudet er derimot i liten grad basert på frivillig innsats, og heller ikke mot personer med lav inntekt.

Tabell 12 Oppfylging av kravene i formålsbeskrivelsen for Stine Sofies stiftelse

Vurderingskriterium	Vurdering
<p>Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt</p>	<p>Stiftelsen jobber for en barndom uten vold, og er dermed først og fremst rettet mot barn som er utsatt for vold og overgrep. Arbeidet er fokusert mot å forebygge og avdekke vold og overgrep på barn og formidling av kunnskap om vold og overgrep har dermed vært et av de viktigste elementene i arbeidet. Dette gjøres gjennom å utvikle kunnskapen til omsorgspersoner og fagpersoner som arbeider med barn. Det tilbys også rådgivning til de som har spørsmål knyttet til vold og overgrep mot barn, både for enkeltpersoner og fagpersonell.</p> <p>Pårørende som har mistet et barn eller har et barn som er utsatt for overgrep, er i en krise og opplever å være i en særlig vanskelig situasjon.</p>
<p>Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet</p>	<p>Pårørende er i tillegg ofte involvert i mange prosesser samtidig, som involverer flere lovverk og instanser. I flere tilfeller er barnevernet involvert, de må forholde seg til advokat, noen ganger er må det opprettes en barnefordelingssak, det pågår kanskje en skilsmisse, samtidig som den pårørende skal ivareta sitt barn/familie og/eller sin egen sorg. Mange opplever vansker med å forholde seg til de mange instansene, og forstå prosessene som foregår. Stiftelsen er et lavterskeltilbud med juridisk rådgivning og veiledning. Mange opplever det som enklere å få all informasjonen de trenger på en gang (fra stiftelsen), fremfor å forsøke å forstå alle instansene de møter. Stiftelsen oppgir at flere av disse pårørende som ringer ofte har krav på hjelp fra det ordinære rettshjelpstilbudet, men at det er en høyere terskel å ringe dit enn å ringe til stiftelsen.</p> <p>Stiftelsen veileder også fagpersoner som ikke har noe nettverk rundt seg for å diskutere saker som omhandler vold eller overgrep mot barn. I mange tilfeller spør fagpersonell hvordan de skal forholde seg til og snakke med barn som har vært utsatt for vold og overgrep.</p>
<p>Basert på frivillig arbeid</p>	<p>Stiftelsen har seks heltidsansatte med ulike arbeidsområder, og er ikke basert på frivillig arbeid. En av disse er jurist.</p>
<p>Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø</p>	<p>Målgruppen er volds- og overgrepsutsatte barn og deres pårørende. I og med at målgruppen er barn er en del av arbeidet fokusert på å lære barn hva vold og overgrep er, og hvordan de skal sette ord på følelsene sine. Dette for å kunne avdekke vold og overgrep som skjer. Målgruppen til stiftelsen vil i stor grad være avhengig av at voksne fanger opp volden og overgrepene for at de skal kunne nytte seg av rettshjelpstilbud, og mye av arbeidet er dermed fokusert mot forebygging blant annet gjennom å styrke kunnskapen til de som arbeider og omgås barn, samt å spre kunnskap om vold og overgrep gjennom e-læringsverktøyet jegvilvite.no, som i all hovedsak er rettet mot barn og unge. Det forebyggende arbeidet foregår på mange områder i dag, slik at barn ikke skal oppleve vold eller seksuelle overgrep. Stiftelsen jobber også med å følge opp etterlatte etter drepte barn.</p>
<p>Tiltaket tilgjengelig for målgruppen</p>	<p>For midlene som tildeles gjennom de spesielle rettshjelptiltakene fra JD, har stiftelsen finansiert en egen stilling til en jurist som bedriver veiledning over epost og telefon. I noen tilfeller får de som søker hjelp også avtale om oppmøte. Kontortid er hverdager mellom 08.00 til 16.00, og målet er å veilede enkeltpersoner (pårørende, ofre, etterlatte osv.), samt fagpersonell med spørsmål i konkrete saker. Juristen får mellom 260 til 300 henvendelser i året, og antallet er økende. Ikke alle henvendelsene gjelder juridiske spørsmål – da henvises disse videre til andre medarbeider med veiledningskompetanse. Samtalene varer i om lag 45 minutter, og mange ringer flere ganger.</p>
<p>God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak</p>	<p>I arbeidet med rettsikkerhet arrangeres årlige pårørendeseminar for etterlatte av drepte barn. Formålet med seminarene er å kartlegge deres møte med kriseteam, politi, påtalemyndighet, domstol, kriminalomsorg og media. På bakgrunn av det arbeider stiftelsen videre med å styrke deres ivaretagelse og rettigheter. Organisasjonen jobber også med å påvirke politikere, lovgivere og fagpersoner for å bedre rettigheter og øke rettsikkerheten til offer for vold og overgrep samt deres pårørende. Seminaret har tidligere fått støtte fra BLD og JD.</p> <p>Mye av informasjonen som stiftelsen jobber for å spre er lett tilgjengelig for pårørende og foresatte. Blant annet kan en bestille informasjonspakke for nybakte foreldre på internett, og en kan laste ned veilederen for barn som voldsofre gratis. Stiftelsen har også utviklet nettsiden jegvilvite.no som er skrevet særlig for barn og unge. Siden finansieres av POD og JD.</p> <p>Stiftelsen har også et pågående prosjekt på gang finansiert av BLD og POD, der de skal</p>

	bidra til kriminalitetsforebygging gjennom å informere om «Shaken baby»-syndromet. Stiftelsen har også utarbeidet en veileder for de som kjenner barn som er utsatt for vold og overgrep. Dette inneholder blant annet informasjon om hva som er straffbart, rettigheter og støtteordninger. De er også i ferd med å etablere et mestingscenter for voldsutsatte barn.
Fanger opp personer med lav inntekt	Stiftelsen er ikke innrettet mot å fange opp personer med lav inntekt, og rettshjelpen avgjøres ikke ut i fra inntekten. Det ivaretagende arbeidet som tilbys i dag gratis, slik at personer med lav inntekt kan oppsøke tjenesten å få rettshjelp ved behov.
Forventet kostnad per sak	Ingen informasjon om dette.
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	Både Juss-Buss, Jussformidlingen kan sies å jobbe til dels mot samme målgruppe, selv om disse ikke jobber med barn konkret og heller ikke med strafferettsloven. Videre kan også stiftelsen <i>Barnas rettigheter</i> ha noe overlappende målgruppe med Stine Sofies stiftelse. Denne stiftelsen arbeider for å styrke barns rettsstilling, blant annet gjennom informasjonsarbeid, påvirkning og kunnskapsinnhenting, og «setter barns rettsstilling på prøve gjennom at tilknyttede advokater fører prinsipielt viktige saker for norske domstoler og den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) (http://www.barnasrettigheter.no/)». Barnas rettigheter driver imidlertid ikke rådgivning og veiledning på samme måte som Stine Sofie stiftelsen gjør, og har også en mer generell målgruppe (alle barns rettigheter) enn Stine Sofie stiftelsen, som bare fokuserer på de som er utsatt for vold og overgrep.
Kilde: Oxford Research	

5.7 Prostituertes interesseorganisasjon (PION)

PION er en interesseorganisasjon for prostituerte. Organisasjonens arbeid består på den ene siden av å tilby rettshjelp (muntlig, skriftlig, partsrepresentasjon osv.) overfor målgruppen. Men like viktig er det å være målgruppens talerør overfor offentlige aktører og media. Ifølge organisasjonens årsrapport for 2013, utgjør deres arbeid en viktig arena for dialog mellom det sivile samfunn og ansvarlige myndigheter og storsamfunnet. Organisasjonen formidler kunnskap om informasjon om prostitusjonsfeltet til myndighetspersoner, politikere, media, forskere, studenter og lignende. I tillegg fungerer de som høringsinstans for departementet i saker vedrørende prostitusjon. Tilskuddet fra Justis- og beredskapsdepartementet dekket i 2013 en 25-30 prosent juridisk rådgiverstilling.

I tabellen under gis det en oversikt over i hvilken grad PION oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen. Ut fra Oxford Research sin vurdering, oppfyller PION i stor grad tildelingskriteriene til JD. Arbeidet er i hovedsak rettet mot sexarbeidere som har liten eller ingen kontakt med andre offentlige og private hjelpetiltak i prostitusjonsfeltet. Virksomheten i stor grad er skjult, og noe som få ønsker å fortelle om. Mange prostituerte opplever fordømmelse fra resten av samfunnet.

Opplevelsen av prostitusjon variere mellom sexarbeiderne. Noen opplever det som eneste mulighet til inntekt, mens andre synes jobben er interessant og medfører god inntekt. På grunn av muligheter til å komme i kontakt registrerer PION opplysninger om inntekt. PIONs inntrykk er imidlertid at dette er en økonomisk ressurs svak gruppe. Dette gjelder både de med norsk og utenlandsk bakgrunn.

Tabell 13 Oppfyllding av kravene i formålsbeskrivelsen for PION

Vurderingskriterium	Vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	Rettshjelpen som PION tilbyr er rettet mot kvinner, menn og transpersoner som selger seksuelle tjenester i Norge. PION representerer en bred, kompleks og sammensatt gruppe av mennesker av alle kjønn og seksuell identitet som befolker de ulike formene for prostitusjon. I tillegg er det et stort mangfold innad i gruppene knyttet til økonomiske og psykososiale levekår. Opplevelsen av prostitusjon variere mellom sexarbeiderne. Noen opplever det som eneste mulighet til inntekt, mens andre synes jobben er interessant og medfører god inntekt. Likevel kan menneskene som driver med prostitusjon betraktes å være en utsatt gruppe. Dette skyldes at de i stor grad opererer i et skjult marked hvor det er lite fokus på verken rettigheter og lover. Det er også slik at de prostituerte opplever fordømmelse fra mange, og slikt sett ønsker å holde det skjult.

Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	Arbeidet er i hovedsak rettet mot sexarbeidere som har liten eller ingen kontakt med andre offentlige og private hjelpetiltak i prostitusjonsfeltet. En viktig årsak til det det er vanskelig å benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet, er at virksomheten i stor grad er skjult og noe som få ønsker å fortelle om. Som påpekt over opplever mange prostituerte fordømmelse.
Basert på frivillig arbeid	Interesseorganisasjonen har en ansatt i 30 prosent stilling som jobber med rettshjelp. Denne personen jobber også noe frivilling ut over dette.
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	Målgruppen til PION er kvinner, menn og transpersoner som selger seksuelle tjenester i Norge. PION har etablert nettverk inn mot flere sentrale grupper her. Dette gjelder blant annet innemarkedet, personer fra Thailand og skeive sexarbeidere.
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	PION har ansatt en jurist med fast kontortid hver onsdag fra kl. 17-20 i Oslo sentrum. Vedkommende møter ellers personer ved behov og er tilgjengelig på telefon og epost alle dager i uken. PION driver mye med oppsøkende virksomhet på internett og feltarbeid på massasjeinstitutt og leiligheter. En har i tillegg blant annet hjemmeside, Facebook profil, samt drar nytte av jungeltelegraf og informerer i bladet Albertine.
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	PION er en interesseorganisasjon for de prostituerte. Utover de rene rettshjelptiltakene, har organisasjonen også bred erfaring med andre arbeid rettet mot prostituerte. PION samarbeider faglig og konkret med prostitusjonstiltak og andre relevante hjelpetiltak og organisasjoner. En samarbeider med nordiske og internasjonale sexarbeiderorganisasjoner.
Fanger opp personer med lav inntekt	PION registrer ikke opplysninger om personene en bistår. Det er et viktig prinsipp for organisasjonen at en ikke registrer og lagre denne typen informasjon. En erfarer at dette senker terskelen for kontakt, og gjør det lettere for personer som ønsker å være helt anonyme å komme i kontakt. Til tross for at en ikke registrerer informasjon om inntekt, er PIONs bilde er at dette er en økonomisk ressurs svak gruppe. Dette gjelder både de med norsk og utenlandsk bakgrunn.
Forventet kostnad per sak	Det foreligger ikke informasjon om dette.
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	Rettshjelpen som gjøres har en overlappende målgruppe med Pro Senteret, da begge tiltakene gir juridisk bistand til prostituerte. PION er imidlertid noe mer rettet mot innemarkedet, og Pro Senteret noe mer rettet mot utemarkedet. I praksis har en funnet en gode rollefordeling seg imellom.
Kilde: Oxford Research	

5.8 Pro Senteret i Oslo

Pro Senteret er Oslo kommunes hjelpesenter for kvinner og menn med prostitusjonserfaring, hvor de kan få råd og hjelp med sosiale, økonomiske og juridiske problemer, individuell sosialfaglig oppfølging og helsetjenester. Senteret er også et nasjonal kompetansesenter for kvinner og menn som selger eller har solgt sex. Administrativt tilhører senteret Velferdsetaten i kommunen, hvor driften finansieres dels med statlige og dels med kommunale midler.

I tabellen under gis det en oversikt over i hvilken grad Pro Senteret oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen.

Tabell 14 Oppfyllding av kravene i formålsbeskrivelsen for Pro-senteret i Oslo

Vurderingskriterium	Vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	Den juridiske rådgivningen som tilbys ved Pro Senteret er rettet mot kvinner og menn med erfaring fra prostitusjon. Det er ofte personer som er ofre for vold, voldtekt, utnyttning eller overgrep. Senteret har tilbudt en juridisk «førstehjelp» til personer i målgruppen siden 2008. Som forklart i formålsbeskrivelsen for Pro Senteret vil det være ulike grunner til at brukerne av tjenestene driver med prostitusjon. Gruppen er marginalisert og langt nede på den

	<p>sosiale rangstigen, og lever isolert fra resten av samfunnet. De er i tillegg i svært sårbare livssituasjoner, og er særlig utsatt for vold (sammenlignet med andre samfunnsgrupper). Fordi deres virke foregår skjult fra offentligheten, med et lavt fokus på lover og rettigheter anses de å være en særlig utsatt gruppe.</p>
<p>Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet</p>	<p>Rettshjelpen som tilbys ved senteret er ment å være et lavterskeltilbud for de innen målgruppen som har behov for det.</p> <p>Prostitusjon er et tabubelagt område. Gruppen vil utvilsomt ha lettere for å henvende seg til et lavterskeltilbud, enn til et offentlig hjelpeapparat. Av brukerne som henvender seg til Pro Senteret, er mellom 80 og 90 prosent utenlandske, hvorav en del har vært utsatt for menneskehandel. Hovedvekten kommer fra Nigeria. Mange har en oppholdstillatelse som begrenser deres rettigheter i Norge, og arbeider i det såkalte utemarkedet for sexkjøp.¹¹ Brukerne som benytter seg av Pro Senterets rettshjelpstilbud har i ofte få rettigheter i det ordinære rettshjelpstilbudet i Norge. Av brukerne som benytter seg av rettshjelpen oppgir en betydelig andel at de ikke ville ha oppsøkt andre juridiske instanser med sine problemer.</p>
<p>Basert på frivillig arbeid</p>	<p>Senteret har ansatt 24 fagfolk med ulike bakgrunner. I tillegg har senteret en rekke frivillige arbeidere, samt studenter og praktikanter. I forbindelse med rettshjelpstilbudet er det ansatt to advokater, som arbeider en time hver pr. uke.</p>
<p>Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø</p>	<p>Den definerte målgruppen for tilbudet er kvinner og menn med prostitusjonserfaring.</p>
<p>Tiltaket tilgjengelig for målgruppen</p>	<p>Senteret tilbyr alle å komme til «juridisk førstehjelp» hver tirsdag mellom 15.00 og 16.00. I tillegg kan brukere ringe/sende epost og avtale time for å få juridisk bistand dersom det er mer akutt. Etersom senteret er et hjelpetilbud, driver de også en rekke andre lavterskeltilbud til personer i målgruppen, som for eksempel en varmestue, et gratis helsetilbud med mer. Senterets ansatte opplyser om den juridiske tjenesten til brukerne de kommer i kontakt med, og henviser personer som de mener vil kunne ha særlig god hjelp av dette til senterets to advokater.</p> <p>I løpet av 2014 hadde senteret 36 saker hvor brukeren fikk juridiske råd. Av disse ble 13 saker ansett som så alvorlige at de ble henvist videre til advokat, og 23 saker avvist eller ordnet i veiledningssituasjonen. Siden tilbudet ble opprettet i 2008 har det vært stor variasjon i hvor mange som har benyttet seg av tilbudet, alt fra mellom 25 og 63 saker i året.</p>
<p>God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak</p>	<p>Senteret tilbyr også andre tjenester for samme målgruppe, deriblant ulike helsetjenester, utdeling av prevensjonsmiddel, råd og veiledning, støttesamtaler, sosialfaglig oppfølging, bistand til ofre for menneskehandel, hjelp til jobbsøking, samt bistand med å komme i kontakt med for eksempel helsevesenet, NAV og politi.</p> <p>Pro Senteret driver også oppsøkende arbeid, og er tilgjengelig på gata i Oslo sentrum på kveldstid tirsdager og torsdager. Da oppsøkes gater hvor det foregår kjøp og salg av sex, samt enkelte massasjestudioer.</p> <p>Senteret får grunnfinansiering fra Oslo kommune, og statlig støtte til drift av det nasjonale kompetansesenteret. I tillegg til dette og støtten fra JD til spesielle rettshjelptiltak, får senteret en del prosjektstøtte som varierer betydelig. I 2014 fikk senteret 750 000,- i prosjektstøtte av Helsedirektoratet til forebygging av uønskede svangerskap og seksuelt overførbare sykdommer, og 128 000,- av POD for å drive voldsforebygging. I tillegg kom det 1 500 000,- fra JD til undervisning/skoleprosjekt, og til arbeidslivstiltak for prostituerte.</p>
<p>Fanger opp personer med lav inntekt</p>	<p>Lav inntekt er ikke avgjørende for tjenestene som tilbys hos senteret. Alle tjenestene er imidlertid gratis, og vil slik være tilgjengelige uansett hvilken inntekt brukerne har.</p>
<p>Forventet kostnad per sak</p>	<p>Ingen informasjon om dette.</p>
<p>Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen</p>	<p>Rettshjelpen som tilbys ved Pro Senteret har en overlappende målgruppe med PION, da begge tiltakene gir juridisk bistand til prostituerte. PION virker imidlertid å være noe mer rettet mot innemarkedet, og Pro Senteret noe mer rettet mot utemarkedet. Samtidig har Pro Senteret også i noe større grad tunge saker om vold og seksualisert vold, mens PION i større grad har andre typer saker som involverer økonomi og administrative forhold.</p>
<p>Kilde: Oxford Research</p>	

¹¹ Gateprostitusjonen er den mest synlige prostitusjonsarenaen, og i 2010 utgjorde den omtrent 40 prosent av det totale prostitusjonsmarkedet i Norge. I gateprostitusjonen møter selger og kunde hverandre i det offentlige rom. Den seksuelle tjenesten utføres gjerne på et hotellrom, i bil eller hjemme hos kunden. Denne prostitusjonsformen krever lang mindre organisering enn innendørsprostitusjon. Definisjon hentet fra Pro Senteret 12.02.15, <http://prosentret.no/arenaer/>

5.9 Støttesenter mot incest-Oslo

Støttesenter mot incest-Oslo (SMI) ble etablert i 1986 og har som formål å hjelpe og støtte incestutsatte, foresatte til incestutsatte barn samt pårørende i deres arbeid frem mot et bedre liv. Senteret finansieres via Bufdir og Velferdsetaten i Oslo. Senteret arbeider for å bekjempe incest gjennom synliggjøring og motarbeiding av forhold i samfunnet som er med på å legitimere, underbygge og opprettholde seksuelle overgrep mot barn. Støttesenteret bistår brukerne med hjelp til selvhjelp. Blant tilbudene fra senteret er gratis advokathjelp, som bistand i spørsmål rundt for eksempel anmeldelse og voldsoffererstatning (<http://www.sentermotincest.no>).

I tabellen under gis det en oversikt over i hvilken grad SMI oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen. Ut fra Oxford Research sin vurdering, oppfyller SMI til en viss grad tildelingskriteriene til JD. Tiltakets målgruppe er i utgangspunktet smal og tydelig definert, og det heter seg i årsrapporten at tilbudet er rettet mot incestutsatte kvinner og menn, barn og unge, foresatte og pårørende. Disse må kunne betegnes som i en spesielt vanskelig situasjon. Senteret har imidlertid påpekt at de legger til grunn en vid definisjon av incest, der også personer som har blitt utsatt for voldtekt i nære relasjoner inngår. Dette gjør at tiltaket, særlig på dette siste punktet, har stor grad av overlapp med andre tiltak.

Tabell 15 Oppfylld av kravene i formålsbeskrivelsen for Støttesenter mot incest-Oslo

Vurderingskriterium	Vurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	SMI sitt tilbud er rettet mot incestutsatte kvinner og menn, barn og unge, foresatte og pårørende til incestutsatte barn. Brukerne av senteret er i mange tilfeller preget av de de har blitt utsatt for. Mange er uføre, mye grunnet psykiske utfordringer. Det er rimelig å anse dette som personer i en særlig vanskelig situasjon.
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	Incest er tabubelagt, og det kan være en høy terskel til å oppsøke ordinær rettshjelp for slik problematikk. Senteret oppgir at flere av brukerne opplever det som særlig nyttig at brukerne kan få et tilbud om rettshjelp, uten å måtte forklare så mye. Rettshjelpstilbudet er tett sammenvevd med resten av SMI-Oslos aktiviteter, da det ofte er et aktuelt tema for mange av brukerne hvorvidt de skal anmelde et forhold eller ikke eventuelt om de skal be om erstatning. Videre oppgir senteret at mange brukere rapporterer at de eller sin ville ha kontaktet advokat, dersom det ikke ble tilbudt ved senteret.
Basert på frivillig arbeid	SMI er basert på frivillig og lønnet arbeidskraft, og har en visjon om å tilby hjelp til selvhjelp. En del av tilbudene er til dels drevet av brukerne selv, slik som støttegrupper. Brukere tar initiativ til og gjennomfører egne tilbud slik som sommerleir eller fagkvelder. Den juridiske hjelpen er imidlertid leid inn av ett selvstendig advokatfirma. I 2011 hadde senteret ifølge årsrapporten 10 ansatte og 9 frivillige. Det er ikke tilgjengelig informasjon om dette de senere år.
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	Målgruppen er definert i SMI sin målsetting «incestutsatte kvinner og menn, barn og unge, foresatte og pårørende til incestutsatte barn». ¹² Senteret legger imidlertid til grunn en utvidet definisjon av incest, der mennesker som er utsatt for overgrep i nære tillitsrelasjoner inngår i begrepet.
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	Senteret har fast telefontjeneste på dagtid, og åpent for brukere og andre tre kvelder i uka. De har ellers også kontakt med brukere i enesamtaler, parsamtaler, over mail, og telefon. Tilbud om rettshjelp er tilgjengelig i deres kontorer to timer annenhver uke og brukerne kan også avtale konsultasjon over telefon. Tilbudet gjøres kjent via nettside, nyhetsbrev, sosiale medier og gjennom informasjonssamtalen senteret har med alle førstegangsbesøkende. Senteret får ofte henvist brukere fra offentlige instanser som distriktspsykiatrisk senter, fastleger, sykehus, med mer. I 2011 hadde senteret 235 unike brukere. 20 prosent av disse var pårørende. Det er ikke tilgjengelig informasjon over hvor mange av disse som har benyttet seg av rettshjelpen.
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	SMI har hatt tilbudet om advokatvakt siden 2009. I tillegg driver senteret et omfattende utadrettet arbeid, med enkelte PR-kampanjer, undervisning på skoler, høgskoler, fagdager for fagpersonell med mer. Senteret driver også et kor, et fagtidsskrift, og arrangerer frokostsamlinger, og en landskonferanse for de 22 støttesentrene som finnes i Norge.
Fanger opp personer med lav inntekt	SMI har ingen spesifikke krav til inntekt eller formue for å benytte tilbudet. SMI sitt tilbud om advokatvakt er kostnadsfritt for brukerne.
Forventet kostnad per sak	Ingen tilgjengelig informasjon om dette.
Eksisterer allerede tiltak som retter seg	SMI-Oslo sitt tilbud om juridisk hjelp retter seg spesifikt mot ofre for incest. Målgruppen

¹² <http://www.sentermotincest.no/Om-SMI/om-smi.html>

<p>mot samme målgruppen</p>	<p>overlapper likevel noe med krisesentrene, som også gir juridisk bistand til ofre for incest, ved at incest faller under målgruppen ofre for vold i nære relasjoner.</p> <p>Målgruppen er også overlappende med målgruppen til Dixi – Ressurssenter mot voldtekt, som tilbyr advokathjelp til voldtektsutsatte og deres pårørende.¹³ Skillene mellom målgruppene til Dixi og SMI-Oslo er noe uklare ettersom SMI-Oslo praktiserer en utvidet incest-definisjon. Dixi har ikke fokus på incest-utsatte på samme måte som SMI-Oslo har. Støttesenteret mener også at incest-utsatte ofte ikke passer naturlig inn under voldtektskategorien, og at disse sakene må behandles annerledes enn voldtektssaker.</p>
<p>Kilde: Oxford Research</p>	

¹³ <http://www.dixi.no/>

Kapittel 6. Sammenligning og rangering av tiltakene

I dette kapitlet foretar vi en sammenligning og rangering av de ulike tiltakene. Kapitlet er delt opp i to deler. Vi ser først nærmere på hvordan en kan vurdere målgruppene i forhold til hverandre. Dette gir grunnlag for å gjøre den konkrete sammenligningen og rangeringen av tiltakene.

6.1 Hvordan kan en vurdere målgruppene i forhold til hverandre?

Som påpekt i kapittel 2.1.2 er det generelt utfordrende å gjøre en sammenligning av nytte mellom grupper. Innenfor økonomisk teori finnes det ikke noe allmenngyldig måte en kan sammenligne nytte og velferd mellom ulike personer og tiltak på. Med andre ord finnes det ingen «velferdskalkulator» som gjør at en kan få en objektiv kvantifisering av velferd basert på en sammenlignbar skala (for eksempel i kroner).

For å kunne gjøre vurderinger av ulike typer tiltak innen forskjellige områder, er det utformet flere veiledere for gjennomføring av samfunnsøkonomiske analyser. For å drøfte hvordan man kan vurdere de ulike målgruppene mot hverandre i denne evalueringen, har vi valgt å bruke Direktoratet for økonomistyring (DFØ) sin håndbok som utgangspunkt¹⁴. Denne både diskuterer de grunnleggende mulighetene som en har samt gir forslag til konkrete tilnærminger.

I det videre ser vi først på de ulike hovedtypene av samfunnsøkonomiske analyser som eksisterer. Deretter gir vi en detaljert oversikt over de ulike trinnene som inngår i vår empiriske tilnærming.

6.1.1 Hovedtyper av samfunnsøkonomiske analyser

I henhold til DFØs håndbok finnes det tre hovedtyper av samfunnsøkonomiske analyser som gir ulike muligheter for å gjøre sammenligninger mellom grupper og tiltak:

- **Nytte-kostnadsanalyse:** En nytte-kostnadsanalyse er den mest fullstendige for-

¹⁴ Direktoratet for økonomistyring, 2010. Veileder. Håndbok for samfunnsøkonomiske analyser.

men for samfunnsøkonomisk analyse, der alle sentrale virkninger er verdsatt i kroner. Hovedprinsippet i en slik analyse er at alle nytte- og kostnadsvirkninger verdsettes i kroner så langt det lar seg gjøre og gir meningsfull informasjon, og virkninger som ikke lar seg verdsette beskrives og vurderes kvalitativt. Siden både nytte- og kostnadssiden er verdsatt i kroner, blir det da mulig å beregne den samfunnsøkonomiske lønnsomheten for hvert tiltak.

- **Kostnadseffektivitetsanalyse:** Dersom kostnadssiden ved ulike tiltak som kan nå samme mål er mulig å verdsette, mens nyttesiden er vanskelig å verdsette, er det mulig å gjennomføre en kostnadseffektivitetsanalyse. Analysen forutsetter at alle tiltakene har samme nytteeffekter. Formålet med denne typen analyser er å finne frem til det tiltaket som har lavest kostnad, dvs. det mest kostnadseffektive tiltaket for en gitt målsetning.
- **Kostnads-virkningsanalyse:** I tilfeller der det ikke er mulig å verdsette nyttevirkningene i kroner og nyttesiden varierer mellom ulike tiltak, kan vi ikke uten videre velge det billigste tiltaket. I en slik analyse beregnes kostnadene for de ulike tiltakene og det gis en kvalitativ beskrivelse av de ulike nyttevirkningene.

For de tiltakene som omfattes av denne evalueringen, er det kun en **kostnads-virkningsanalyse** vi har mulighet til å gjennomføre. Det vil ikke være mulig verdsette nyttevirkningene i kroner, og nyttesiden varierer mellom tiltakene. I det videre ser vi nærmere på trinnene som inngår i denne analysetypen.

6.1.2 Trinnene i den empiriske tilnærmingen

I utgangspunktet består en samfunnsøkonomisk analyse av 6 ulike trinn; (1) beskrive problem og mål, (2) spesifisere tiltak, (3) beskrive og verdsette virkninger, (4) beregne samfunnsøkonomisk lønnsomhet, (5) synliggjøre usikkerhet og (6) gi en samlet vurdering og anbefale.

Dersom tiltaket er enkelt og oversiktlig, og/eller dersom det er lite, påpeker DFØ at det kan være tilstrekkelig å gjøre en forenklet analyse. Dette kan dreie seg om tiltak som har små budsjettmessige virkninger og/eller berører små grupper i befolk-

ningen. Det første er tilfelle for de tiltakene som inngår i denne evalueringen, og vi har derfor valgt å gjennomføre en forenklet analyse. I en slik skal en følge trinnene 1-3 og trinn 6. DFØ påpeker også at hvert av disse trinnene kan gjøres mindre grundig og omfattende enn i en fullstendig analyse.

I vår vurdering av tiltakene har vi brukt denne tilnærmingen. Dette innebærer at analysen inneholder følgende trinn:

- Trinn 1. Beskrive problem og fastsette mål.
- Trinn 2. Identifisere og beskrive alternative tiltak som kan oppnå fastsatte mål. Hvilke andre typer tiltak finnes eventuelt for de ulike målgruppene?
- Trinn 3. Identifisere berørte grupper og beskrive fordeler og ulemper ved de ulike tiltakene. Virkningene skal deretter verdsettes i kroner så langt det lar seg gjøre. Virkninger som ikke lar seg verdsette i kroner anbefales systematisert og sammenstilt verbalt og/eller for eksempel ved hjelp av den såkalte pluss-minusmetoden. Eventuelle fordelingsvirkninger av de ulike tiltakene skal synliggjøres.
- Trinn 6. Gi en samlet vurdering av tiltakene og en eventuell anbefaling av hvilke tiltak som bør gjennomføres/prioriteres.

Trinn 1 er i stor grad gjort av JD. I analysen av de ulike tiltakene, har vi lagt mest vekt på punkt 3. For å kunne vurdere hvor nødvendig tilskuddet fra Justis- og beredskapsdepartementet er for å realisere tiltakene, har vi også i så stor grad som mulig forsøkt å få et estimat for **addisjonalitet**. Hvor avgjørende er tilskuddet for realiseringen av tiltaket og ivaretagelsen av målgruppen? En slik vurdering er i tråd med hva DFØ anbefaler i sin veileder om evaluering av statlige tilskuddsordninger.

Nærmere om verdsetting av virkninger

Ideelt sett skal virkningene i en samfunnsøkonomisk verdsettes kroner. Med den type tiltak som evalueres her har ikke det vært mulig. For å systematisere virkningene, har vi brukt grunnprinsippene i den såkalte pluss-minusmetoden som anbefales av DFØ i slike tilfeller. Metoden går ut på at tiltakets ikke-verdsatte virkninger bestemmes av en kombinasjon av betydning og omfang:

- **Betydning:** Første steg er å gjøre en vurdering av hvilken betydning tiltaket har for enkeltmennesker/grupper eller for samfunnet som helhet. I stedet for å sette et tallanslag, etableres et gitt antall kvalitative kategorier. En mulig inndeling

er å operere med tre kategorier for betydning: liten, middels og stor.

- **Omfang:** Neste steg i metoden er å vurdere hvilke endringer tiltaket medfører for målgruppen/målgruppene. Også her benyttes en kvalitativ skala der vi skiller mellom lite, middels og stort omfang, samt at vi i tillegg skiller mellom positivt og negativt omfang, til sammen sju kategorier.

Det er viktig at det legges til grunn mest mulig objektive kriterier i vurderingen av både betydning og omfang. Kriteriene for plassering i en kategori er i seg selv en konklusjon, og vurderingene må begrunnes. I forbindelse med begrunnelsen, har vi både trukket på vår kompetanse om rettshjelptiltak samt utredninger/evalueringer av tiltak for ulike sårbare grupper.

Praktisk tilnærming

For å kunne bruke tilnærmingen til DFØ i praksis, har det vært nødvendig å gjøre en tilpasning som tar hensyn til egenarten til tildelingskriteriene for ordningen. De kriteriene som gjelder for ordningen omfatter både kriterier som er knyttet opp mot de som drar direkte nytte av den, kriterier som dels er knyttet opp mot brukerne og administrative forhold samt rene administrative/interne forhold. Dette innebærer at:

- Vi i stedet for «betydning og omfang» har brukt kombinasjonen av «oppfyller tildelingskriterium og betydning» for å komme fram til totalvurderingen. Dette gjelder for de kriteriene som er mer direkte knyttet til klientene og nytte av tiltakene.
- Vi kun har benyttet oss av «oppfyller tildelingskriterium» som utgangspunkt for totalvurderingen for de resterende vurderingskriteriene for tilskuddsordningen.

For å komme fram til den samlede virkning/konsekvens, er det vanlig å bruke en nidelt skala for virkning. Denne strekker seg fra meget stor positiv virkning (+ + +) til meget stor negativ virkning (- - -). I og med at vi i denne sammenhengen ser på tiltak som ikke har negative konsekvenser¹⁵, vil den anvendte skalaen strekke seg fra 0 til ++++. Den samlede beregningsmetodikken tydeliggjøres i tabellene som vises i kapittel 6.2.

¹⁵ Forutsetningen for det er at en betrakter rammen for ordningen som en pott penger som skal brukes på målgruppen. Ordningen kan ha negative konsekvenser for noen dersom en nedprioriterer andre tiltak for å ha dagens størrelse på ordningen.

Samlet vurdering

For hver av de vurderingskriteriene som inngår i analysen, har vi gjort en vurdering av konsekvensene basert på pluss-minus-vurderingene. Disse estimate- ne har gitt grunnlag for å lage en samlet vurdering i en tabell.

For å komme fram til en samlet vurdering, har vi vektet de forskjellige tildelingskriteriene ulikt. Vi har benyttet oss av en tilnærming der kriteriene er delt inn i tre nivåer og der hvert nivå har blitt tildelt en vekt:

- **Nivå 1.** I tråd med føringene fra JD har kriteriet om i hvilken grad rettshjelpiltaket treffer personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe mennesker som anses som særlig utsatt blitt tillagt mest vekt. Dette kriteriet teller 40 prosent.
- **Nivå 2.** Etter det første kriteriet har vi lagt mest vekt at tiltaket er rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet og at tilbudet fanger opp personer med lav inntekt. Disse to kriteriene teller 30 prosent.
- **Nivå 3.** De resterende tildelingskriteriene (se kapittel 2.1.1 for en nærmere oversikt) teller alle likt i vurderingen. Dette er de kriteriene som dels er knyttet opp mot brukerne og administrative forhold samt de som dreier seg om rene administrative/interne forhold. Disse teller til sammen 30 prosent.

Ved vurderingen av de enkelte tiltakene har vi forsøkt å i så stor grad som mulig basere oss på faktainformasjon. De vurderingene som gjøres vil imidlertid også inneholde et betydelig element av skjønn. For at det skal være mulige å etterprøve de vurderingene vi har gjort, har vi spesifisert alt vi har gjort samt vært tydelig på de forutsetningene og avveiningene som er lagt til grunn.

I tillegg til den samlede vurderingen av tiltaket, påpeker DFØ at en vanligvis også skal drøfte fordelingsvirkninger. Her er imidlertid diskusjonen av fordelingsvirkninger allerede inkludert i drøftingen av virkninger. En egen diskusjon av denne dimensjonen blir dermed ikke nødvendig her.

6.2 Sammenligning og rangering av tiltakene

I dette delkapittelet sammenligner og rangerer vi tiltakene etter hvor godt de treffer formålet med tilskuddsordningen. For hvert enkelt tiltak har vi benyttet det foreliggende datamaterialet for å komme så langt som mulig i å gjøre en komplett analyse. Hvert av vurderingskriteriene for tilskuddsordningen har blitt vurdert med utgangspunkt den metodikken som er beskrevet i kapittel 6.1.2.

For å kunne foreta sammenligningen og rangeringen av tiltakene, er en avhengig av å forholde seg til noen overordnede kriterier. Disse er både knyttet til hva som skal være sammenligningsgrunnlaget samt hva som menes med personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt. I det videre ser vi nærmere på dette før vi går inn på analysen av hvert enkelt tiltak.

6.2.1 Utgangspunktet for analysen

For sammenligningen og rangeringen av tiltakene er det avgjørende hva som er utgangspunktet for analysen. Dette handler om hva som skal være sammenligningsgrunnlaget for tiltakene. I utgangspunktet finnes det to måter å gjøre dette på:

- En kan gjøre en bred vurdering av tiltakene. Det innebærer at en vurderer den samfunnsmessige betydningen av dem relatert til alle andre måter å bruke ressursene på. Hva får en igjen for hver krone som bevilges, og er «avkastningen» god sammenlignet med alternativ anvendelse? En slik form for samfunnsøkonomisk analyse krever et bredt spekter av datakilder og andre tilsvarende analyser.
- En kan begrense analysen til tilskuddsordningen for de spesielle rettshjelpiltakene. Det innebærer at en vil gjøre en vurdering med utgangspunkt i den totale rammen for tilskuddsordningen. Hvordan kan en få mest mulig igjen for pengene gjennom å eventuelt foreta en omfordeling mellom de tiltakene som får midler?

Det er den sistnevnte tilnærmingen som vi primært har lagt til grunn i denne analysen. Vi vil imidlertid avslutningsvis også drøfte mulige konsekvenser dersom en legger et bredere sammenligningsfundament til grunn.

Den andre dimensjonen som en må forholde seg til er hva som menes med personer i en spesielt vans-

kelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt. Et viktig utgangspunkt i denne sammenheng er inntektssituasjonen til klientene, og da særlig hvor stor andel av klientene som kan betegnes som å ha lav inntekt. Som tidligere nevnt har vi benyttet følgende kriterier for å vurdere dette:

- Andel som befinner seg under grensen for fri rettshjelp
- Andel under lavinntektsgrensen. Lavinntektsgrensen defineres ut fra samlet medianinntekt. Dersom medianinntekten er på under 60 eller 50 prosent, har personen lavinntekt. (NAV, 2013. Fattigdom og levekår i Norge – status 2013.)

Selv om inntektsgrunnlaget er viktig for å vurdere om en person eller gruppe befinner seg i en sårbar situasjon, er det ikke det eneste grunnlaget. I prinsippet kan en være i en sårbar situasjon også dersom en har god økonomi. For eksempel kan en bli utsatt for overgrep eller andre traumatiske hendelser i livet. Slike vil være vanskelige for alle uavhengig av

inntekt, men ut fra en gjennomsnittbetragtning vil det likevel være slik at en trolig har større muligheter for å kjøpe seg hjelp dersom en har god økonomi.

6.2.2 Oslo kommune Fri rettshjelp (OKFR)

I tabellen under gis det en oversikt over i hvilken grad Oslo kommune Fri rettshjelp treffer formålet med tilskuddsordningen.

Ut fra en samlet vurdering, finner Oxford Research at OKFR i stor grad fyller tildelingskriteriene som er satt. Tiltaket har definert en spesifikk målgruppe som etter vår vurdering er særlig utsatt. Videre når tiltaket en gruppe mennesker som har vanskelig for å benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet. Dette betyr at OKFR skårer høyt på de to viktigste tildelingskriteriene, samtidig som de har stor betydning for den målgruppen de treffer. Tiltaket er ikke basert på frivillig innsats, men i og med at en kommer så godt ut på de resterende kriteriene innebærer det at en kommer ut med høyest mulig skår totalt sett (++++).

Tabell 16 Samlet vurdering av hvordan Oslo kommune Fri rettshjelp treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I stor grad	Stor	++++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I stor grad	Stor	++++
Fanger opp personer med lav inntekt	I stor grad	Stor	++++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I middels grad		+/+++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I middels grad		+/+++
Basert på frivillig arbeid	I liten grad		0
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		+++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		++++
Samlet vurdering			++++

Kilde: Oxford Research

6.2.3 Studentrettshjelptiltakene

I dette delkapittelet gis det en oversikt over i hvilken grad studentrettshjelptiltakene treffer formålet med tilskuddsordningen. I og med at det er forskjeller i de ulike tiltakenes innretning og måloppnåelse, gjør vi en separat vurdering av dem. Vi starter med å gå inn på JURK. Deretter tar vi for oss Juss Buss, Jusshjelpa i Midt Norge, Juss-hjelpa i Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen.

JURK

I tabellen under gis det en nærmere en beskrivelse av i hvilken grad JURK treffer formålet med tilskuddsordningen. Ut fra en totalvurdering, finner Oxford Research at JURK i viss grad fyller vurderingskriteriene som er satt. Den primære målgruppen til JURK er kvinner. Dette er en gruppe som generelt ikke kan sies å være personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt. Også når det gjelder inntektsnivå, fanger JURK ikke nødvendigvis opp personer som utelukkende har lav inntekt. I 2013 hadde 13 prosent av klientene over 400 000 kroner i inntekt. Dette gjør at denne

gruppen i relativt stor grad vil ha muligheter for å benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet.

Disse momentene gjør at JURK oppnår en samlet skår på ++.

Tabell 17 Samlet vurdering av hvordan JURK treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I middels grad	Middels	++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I middels grad	Middels	++
Fanger opp personer med lav inntekt	I middels grad	Middels	++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I middels grad		++/+++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I middels grad		++/+++
Basert på frivillig arbeid	I stor grad		++++
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		++++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		+++
Samlet vurdering			++

Kilde: Oxford Research

Juss Buss

I tabellen under gis det en oversikt over i hvilken grad Juss Buss treffer formålet med tilskuddsordningen. Slik Oxford Research vurderer det, tilfredsstillende Juss Buss i stor grad de vurderingskriteriene som er satt for ordningen. Tiltaket har en spesifikk

målgruppe som er særlig utsatt. Klientene har videre lave inntekt (gjennomsnitt på 172 000 kroner i 2013) og er en gruppe mennesker som har vanskelig med å benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet. Dette innebærer at Juss Buss kommer ut med høyest mulig skår totalt sett (++++).

Tabell 18 Samlet vurdering av hvordan Juss Buss treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I stor grad	Stor	++++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I stor grad	Stor	++++
Fanger opp personer med lav inntekt	I stor grad	Stor	++++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I stor grad		++++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I middels grad		++/+++
Basert på frivillig arbeid	I stor grad		++++
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		++++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		+++
Samlet vurdering			++++

Kilde: Oxford Research

Jushjelpa Midt-Norge, Jushjelpa Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen

I de tre neste tabellene vises det i hvilken grad Jushjelpa Midt-Norge, Jushjelpa Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen treffer formålet med tilskuddsordningen. I og med at tiltakene er relativt like, omtaler vi dem her kun felles. I tabellene presenteres de nyansene som gjelder for hver av dem.

Totalt sett oppfyller Jushjelpa Midt-Norge, Jushjelpa Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen i viss grad de vurderingskriteriene som er satt. Hovedbegrun-

nelsen for dette er at tiltakene kun til dels kan sies å være rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon. En relativt høy andel av klientene har utdanning fra høgskole og universitet, og 36 prosent av dem har mer enn 300 000 kroner i inntekt.

Et annet aspekt som gjør at måloppnåelsen reduseres er tiltakenes addisjonaltet. En stor andel av klientene ville også hatt andre muligheter for å få hjelp dersom tiltakene ikke hadde eksistert (se kapittel

5.2.3 – 5.2.5). Det innebærer at tiltakene ikke utelukkende er rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet.

Ut fra en samlet vurdering av vurderingskriteriene oppnår både Jushjelpa Midt-Norge, Jushjelpa Nord-Norge og Juss-formidlingen i Bergen en skår på ++.

Tabell 19 Samlet vurdering av hvordan Jushjelpa i Midt-Norge treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I middels grad	Middels	++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I middels grad	Middels	++
Fanger opp personer med lav inntekt	I middels grad	Middels	++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I middels grad		++/+++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I liten grad		++++
Basert på frivillig arbeid	I stor grad		++++
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		++++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		+++
Samlet vurdering			++

Kilde: Oxford Research

Tabell 20 Samlet vurdering av hvordan Jushjelpa i Nord-Norge treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I middels grad	Middels	++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I middels grad	Middels	++
Fanger opp personer med lav inntekt	I middels grad	Middels	++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I middels grad		+++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I liten grad		++++
Basert på frivillig arbeid	I stor grad		++++
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		++++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		+++
Samlet vurdering			++

Kilde: Oxford Research

Tabell 21 Samlet vurdering av hvordan Jussformidlingen i Bergen treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I middels grad	Middels	++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I middels grad	Middels	++
Fanger opp personer med lav inntekt	I middels grad	Middels	++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I middels grad		++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I liten grad		++++
Basert på frivillig arbeid	I stor grad		++++
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		++++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		+++
Samlet vurdering			++

Kilde: Oxford Research

6.2.4 Gatejuristprosjektene (Hamar, Oslo, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Tromsø og Bergen)

I tabellen under på neste side gis det en oversikt over i hvilken grad Gatejuristprosjektene treffer formålet med tilskuddsordningen. Ut fra Oxford Research sin analyse, tilfredsstillende Gatejuristprosjektene i stor grad alle vurderingskriteriene som er satt for ordningen. Tiltaket har en spesifikk målgruppe som er særlig utsatt. Klientenes rusproblemer gjør at

de har en rekke personlige utfordringer. Som følge av disse vil de ha store vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet. Det er også svært få av dem som er i jobb, og de har gjennomgående en lav inntekt.

Dette innebærer at Gatejuristprosjektene kommer ut med høyest mulig skår totalt sett (++++).

Tabell 22 Samlet vurdering av hvordan Gatejuristprosjektene treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I stor grad	Stor	++++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I stor grad	Stor	++++
Fanger opp personer med lav inntekt	I stor grad	Stor	++++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I stor grad		++++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I liten grad		++++
Basert på frivillig arbeid	I stor grad		++++
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		+++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		++++
Samlet vurdering			++++

Kilde: Oxford Research

6.2.5 Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU)

I tabellen under gis det en nærmere oversikt over i hvilken grad NFU oppfyller treffer formålet med tilskuddsordningen.

Ut fra en samlet vurdering, finner Oxford Research at NFU i stor grad oppfyller formålet som er satt for ordningen. Tiltaket har en spesifikk målgruppe som er særlig utsatt, og når en gruppe mennesker som har vanskelig med å benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet. Det er særlig forbundets høye skår på disse to første kriteriene som gjør at tiltaket

får beste vurdering samlet sett, kombinert med at det er få andre tiltak som retter seg mot samme målgruppe med det samme tilbudet. Tilbudet er derimot i liten grad basert på frivillig innsats, og skårer derfor noe lavere på oppfyllelsen av dette kriteriet.

Med hovedtyngde på de mest sentrale kriteriene vurderes imidlertid tiltaket med høyest mulig skår (++++).

Tabell 23 Samlet vurdering av hvordan NFU treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I stor grad	Stor	++++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I stor grad	Stor	++++
Fanger opp personer med lav inntekt	I stor grad	Stor	++++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I stor grad		++++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I liten grad		++++
Basert på frivillig arbeid	I liten grad		+
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		++++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		++++
Samlet vurdering			++++

Kilde: Oxford Research

6.2.6 Krisesentrene

I tabellen under gis det en inngående oversikt over i hvilken grad krisesentrene treffer formålet med tilskuddsordningen. Ut fra en totalvurdering, mener Oxford Research at krisesentrene i stor grad oppfyller det som er formålet med de spesielle rettshjelp-tiltakene. Rettshjelpen som ytes ved krisesentrene er i stor grad rettet mot personer i spesielt vanskelige situasjoner, og treffer personer som er i en akutt krise med et umiddelbart behov for rettshjelp. Den

fungerer også som en forsikring for en svært bredt lag av befolkningen, gjennom å være et tilbud dersom krisen skulle ramme. Imidlertid skårer Krisesentrene ikke like godt som flere av de andre tiltakene når det gjelder å dekke personer med lav inntekt. Det er en større variasjon i inntektsfordelingen til Krisesentrenes klienter.

Tiltaket skårer derfor totalt sett en skår på +++/++++.

Tabell 24 Samlet vurdering av hvordan krisesentrene treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I stor grad	Stor	++++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I stor grad	Stor	++++
Fanger opp personer med lav inntekt	I middels grad	Stor	++/+++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I stor grad		++++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I liten grad		++++
Basert på frivillig arbeid	I middels grad		++
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		++++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		++++
Samlet vurdering			+++/++++

Kilde: Oxford Research

6.2.7 Stine Sofies stiftelse

I tabellen under gis det en nærmere oversikt over i hvilken grad Stine Sofies stiftelse oppfyller kravene i formålsbeskrivelsen.

Ut fra en samlet vurdering, finner Oxford Research at stiftelsen i en viss grad fyller vurderingskriteriene som er satt. Tiltaket har en spesifikk målgruppe som er særlig utsatt. Det er imidlertid Oxford Researchs vurdering at personene som er i målgruppen har

mulighet til benytte seg av det ordinære rettshjelps-tilbudet i en viss utstrekning for å få hjelp. Dette er, sammen med det at tilbudet i liten grad er basert på frivillig innsats og heller ikke er rettet mot en målgruppe av personer med lav inntekt, årsaken til at stiftelsen skårer noe lavere totalt sett.

Dette innebærer at Stine Sofies stiftelse kommer ut med en samlet skår på ++/+++.

Tabell 25 Samlet vurdering av hvordan Stine Sofies stiftelse treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I stor grad	Stor	++++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I middels grad	Stor	++/+++
Fanger opp personer med lav inntekt	I liten grad	Liten	+
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I stor grad		++++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I middels grad		++/+++
Basert på frivillig arbeid	I liten grad		0
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		++++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I middels grad		++/+++
Samlet vurdering			++/+++

Kilde: Oxford Research

6.2.8 Prostituertes interesseorganisasjon (PION)

I tabellen under gis det en utdypende oversikt over i hvilken grad Prostituertes interesseorganisasjon (PION) oppfylder formålet med tilskuddsordningen.

Ut fra en vurdering av det samlede bildet, finner Oxford Research at PION i stor grad bidrar til det som er formålet med de spesielle rettshjelptiltakene.

PION arbeider mot en spesifikk målgruppe som er særlig utsatt. Videre når de ut til en gruppe mennesker som har svært vanskelig med å benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet, og i mange tilfeller står på siden av samfunnslivet- og debatten. Tilbudet er derimot i liten grad basert på frivillig innsats. Med hovedtyngde på de mest sentrale vurderingskriteriene vurderes imidlertid tiltaket med høyest mulig skår (++++).

Tabell 26 Samlet vurdering av hvordan PION treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I stor grad	Stor	++++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I stor grad	Stor	++++
Fanger opp personer med lav inntekt	I stor grad	Stor	+++ /++++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I stor grad		++++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I middels grad		++ /+++
Basert på frivillig arbeid	I liten grad		+ /++
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		+++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		++++
Samlet vurdering			++++

Kilde: Oxford Research

6.2.9 Pro Senteret i Oslo

I tabellen under gis det en oversikt over i hvilken grad Pro Senteret treffer formålet med tilskuddsordningen.

Ut fra Oxford Research sin vurdering, oppnår Pro Senteret i stor grad formålet med ordningen. Arbeidet er i hovedsak rettet mot sexarbeidere som i mange tilfeller lever isolert fra offentlige hjelpetiltak. Videre er det klart at disse personene også ser ut til å ha utfordringer med å benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet, og tiltaket fanger i stor grad opp

mennesker med lav inntekt. Dette gjør at senteret skårer særlig godt på de første og mest betydningsfulle kriteriene. Rettshjelpen er i liten grad basert på frivillig arbeid, og det eksisterer også til en viss grad andre tiltak som retter seg mot samme målgruppen. Senteret får derfor noe lavere skår på disse kriteriene, uten at dette påvirker den totale skåren noe nevneverdig.

Samlet sett innebærer dette likevel at Pro Senteret kommer ut med høyest mulig skår totalt sett (++++).

Tabell 27 Samlet vurdering av hvordan Pro Senteret treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I stor grad	Stor	++++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I stor grad	Stor	++++
Fanger opp personer med lav inntekt	I stor grad	Stor	++++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I stor grad		++++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I middels grad		++ /+++
Basert på frivillig arbeid	I liten grad		+
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		+++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		++++
Samlet vurdering			++++

Kilde: Oxford Research

6.2.10 Støttesenter mot incest-Oslo

I tabellen under gis det en nærmere oversikt over i hvilken grad SMI-Oslo treffer formålet med tilskuddsordningen.

Ut fra en samlet vurdering, finner Oxford Research at senteret til en viss grad treffer det formålet som er satt. Tiltaket har en spesifikk målgruppe som er særlig utsatt. Dette gjør at senteret får en til dels høy skår (+++) på dette kriteriet. Imidlertid er det ikke gitt full pott (++++) fordi det ofte er gått lang tid fra det tidspunkt da overgrepet skjedde, og det tidspunkt personer velger å kontakte senteret. Selv om dette er et sensitivt område uansett når personen velger å ta kontakt, er det intuitivt å betegne situasjonen som noe mindre prekær dersom overgrepet skjedde for ti år siden, sammenlignet med noe som

har hendt nylig. Tilbudet er også til dels rettet mot personer som ellers har mulighet til å benytte seg av det ordinære rettshjelpstilbudet. Det er Oxford Researchs vurdering at personene som senteret oppgir at rettshjelpen er rettet mot, i hvert fall til en viss grad har mulighet til å benytte seg av de tilbud som finnes. Utover dette baserer tiltaket seg i liten grad basert på frivillig innsats, og det er ikke mulig å si noe om rettshjelpen treffer personer med lav inntekt. Inntekt er ikke et kriterium for å få rettshjelp hos SMI, som yter rettshjelp til de som skulle ha behov for det.

Dette innebærer at SMI-Oslo kommer ut med en samlet skår på +++.

Tabell 28 Samlet vurdering av hvordan Støttesenter mot incest-Oslo treffer formålet med tilskuddsordningen

Vurderingskriterium	Oppfyller tildelingskriterium	Betydning	Totalvurdering
Rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt	I stor grad	Middels	+++
Rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet	I middels grad	Stor	+++
Fanger opp personer med lav inntekt	I middels grad	Middels	++
Definert målgruppe og etablert nettverk i aktuelle miljø	I stor grad		+++
Eksisterer allerede tiltak som retter seg mot samme målgruppen	I middels grad		++/+++
Basert på frivillig arbeid	I liten grad		+
Tiltaket tilgjengelig for målgruppen	I stor grad		+++
God erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak	I stor grad		++++
Sum			+++

Kilde: Oxford Research

Kapittel 7. Konklusjon

På et overordnet nivå oppnår JD sett det de har til hensikt gjennom tilskuddene til spesielle rettshjelpstiltak. Ordningen har stor samfunnsmessig betydning, og bidrar til å gi rettshjelp til personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt.

Som tidligere påpekt, finnes to hovedrammer å vurdere tilskuddsordningen ut fra:

- En analyse med utgangspunkt i den totale rammen som gjelder for tilskuddsordningen.
- En bred vurdering av tiltakene sett i forhold til alle andre samfunnsmessige tiltak.

Vi starter med å ta utgangspunkt i den førstnevnte rammen.

7.1 Vurdering innenfor dagens ramme

For å komme fram til en samlet vurdering av de ulike tiltakene, har vi tatt utgangspunkt i hvert av de tildelingskriteriene som gjelder for tilskuddsordningen (se kapittel 2.1.1 for en nærmere oversikt). Vi har imidlertid vektet de forskjellige kriteriene ulikt. Kriteriene er delt inn i tre nivåer, og hvert nivå har blitt tildelt en vekt:

- **Nivå 1.** I tråd med føringene fra JD har kriteriet om i hvilken grad rettshjelpstiltaket treffer personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe mennesker som anses som særlig utsatt blitt tillagt mest vekt. Dette kriteriet teller 40 prosent.
- **Nivå 2.** Etter det første kriteriet har vi lagt mest vekt at tiltaket er rettet mot personer som har vansker med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet og at tilbudet fanger opp personer med lav inntekt. Disse to kriteriene teller 30 prosent.
- **Nivå 3.** De resterende tildelingskriteriene (se kapittel 2.1.1 for en nærmere oversikt) teller alle likt i vurderingen. Dette er de kriteriene som dels er knyttet opp mot brukerne og administrative forhold samt de som dreier seg om rene administrative/interne forhold. Disse teller til sammen 30 prosent.

Ved vurderingen av de enkelte tiltakene har vi forsøkt å i så stor grad som mulig basere oss på faktainformasjon. De vurderingene som er gjort inneholder også et betydelig element av skjønn. For at det skal være mulige å etterprøve de vurderingene vi har gjort, er alt av forutsetninger og avveininger spesifisert forut i rapporten.

7.1.1 Samlet måloppnåelse

I tabellen under gis det en oversikt over den samlede måloppnåelsen til de ulike tiltakene. Som det framgår av tabellen, er det en del variasjoner i måloppnåelsen. Seks tiltak oppnår den maksimale skåren (++++), mens sju oppnår en skår som strekker seg fra ++ til +++/++++. Blant de som oppnådde en samlet skår på mindre enn +++, ble det bevilget til sammen 9 599 000 kroner i 2014. Det innebærer at det er mulig å foreta visse grep med tanke på å oppnå en best mulig samlet måloppnåelse. Slik Oxford Research ser det, finnes det da to hovedalternativer:

- En kan gjøre en viss omfordeling av ressursene. Dette innebærer at JD gir noe mindre i tilskudd til de tiltakene som har den laveste måloppnåelsen og noe mer til de som har den beste måloppnåelsen. På den måten vil den marginale «avkastningen» kunne bli bedre, det vil si en vil kunne oppnå et likere utbytte per krone som brukes. Dette vil innebære en mer samfunnsøkonomisk effektiv bruk av de tilgjengelige ressursene for ordningen.
- Et annet alternativ er å foreta en viss «tilstramming» i praktiseringen av tildelingskriteriene. I praksis innebærer dette at JD må stille strengere krav til noen av kriteriene. Ut fra Oxford Research sin vurdering, vil det være særlig hensiktsmessig at departementet stiller strengere krav til kriteriene «rettet mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt» og «fanger opp personer med lav inntekt». Dersom en gjør det, vil en kunne oppnå en bedre samlet måloppnåelse for tilskuddsordningen samtidig som en vil kunne opprettholde samme fordeling av midlene mellom organisasjonene. En forutsetning for dette er at de organisasjonene som ikke har oppnådd den høyeste måloppnåelsen faktisk foretar en endring i når det gjelder hvilke klienter de priori-

terer. Det vil være naturlig å gi de ulike organisasjonene en viss tidsperiode på seg for å dokumentere at de tilfredsstiller de nye kravene fra JD, for eksempel to år. Organisasjonen vil da få en reell mulighet til å endre sin praksis.

I forbindelse med en eventuell reallokering av midler mellom ulike tiltak, er det viktig å være klar over at tiltakene også har kan ha andre målsetninger ut over de velferdsmessige. For studentrettshjelptiltakene er det for eksempel slik at de også har som målsetning

å bidra til opplæring av jurister. Dette har også en samfunnsmessig verdi, og er noe som en må ta hensyn til ved en diskusjon om fordeling av midler.

Et annet moment som også må trekkes inn er tiltakenes muligheter for å skaffe annen finansiering. Man kan også ta høyde for hvor avgjørende tilskuddene fra JD er, og i hvilken grad det finnes andre realistiske alternativer.

Tabell 29 Innvilget tilsagn i 2014 og samlet måloppnåelse for de ulike tiltakene

Vurderingskriterium	Tilsagn 2014 i NOK	Totalvurdering
Oslo kommune Fri rettshjelp	6 000 000	++++
Juss Buss	3 262 000	++++
Gatejuristprosjektene	8 345 000	++++
Norsk forbund for utviklingshemmede	150 000	++++
Prostituertes interesseorganisasjon (PION)	175 000	++++
Pro Senteret i Oslo	45 000	++++
Krisesentrene	1 035 000	+++ /++++
Støttesenter mot incest-Oslo	50 000	+++
Stine Sofies stiftelse	200 000	++ /+++
JURK	3 062 000	++
Jusshjelpe i Midt-Norge	3 112 000	++
Jusshjelpe i Nord-Norge	1 000 000	++
Jussformidlingen i Bergen	2 225 000	++

Kilde: Oxford Research

7.2 Vurdering innenfor en bred samfunnsmessig ramme

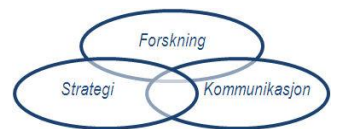
Den andre rammen å vurdere tiltakene ut fra er å se den i en bred samfunnsmessig sammenheng. Hva får en igjen for hver krone som bevilges, og er samfunnsnyttene god sammenlignet med alternativ anvendelse?

Skal en være i stand til å gjøre en slik omfattende samfunnsøkonomisk analyse krever det i utgangspunktet et bredt spekter av datakilder og andre tilsvarende analyser. Basert på vårt materiale, er det likevel grunn til å konkludere med at midlene som brukes på de spesielle rettshjelptiltakene gir samfunnet «god valuta for pengene». Dette er knyttet til flere forhold:

- Tilskuddsordningen bidrar til å ivareta personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe som anses som særlig utsatt.
- Tilskuddsordningen bidrar til å utløse frivillig aktivitet som ellers ikke ville blitt realisert.

- Noen av tiltakene har også andre samfunnsmessige bidrag ut over de rent velferdsmessige.

Dersom en legger et slikt perspektiv til grunn er det i liten grad grunn for å ta noen grep når det gjelder hvilke tiltak som gis midler gjennom tilskuddsordningen for de spesielle rettshjelptiltakene.

Oxford Research AS, Østre Strandgate 1, 4610 Kristiansand, Norge, Tlf. 40 00 57 93, www.oxford.no